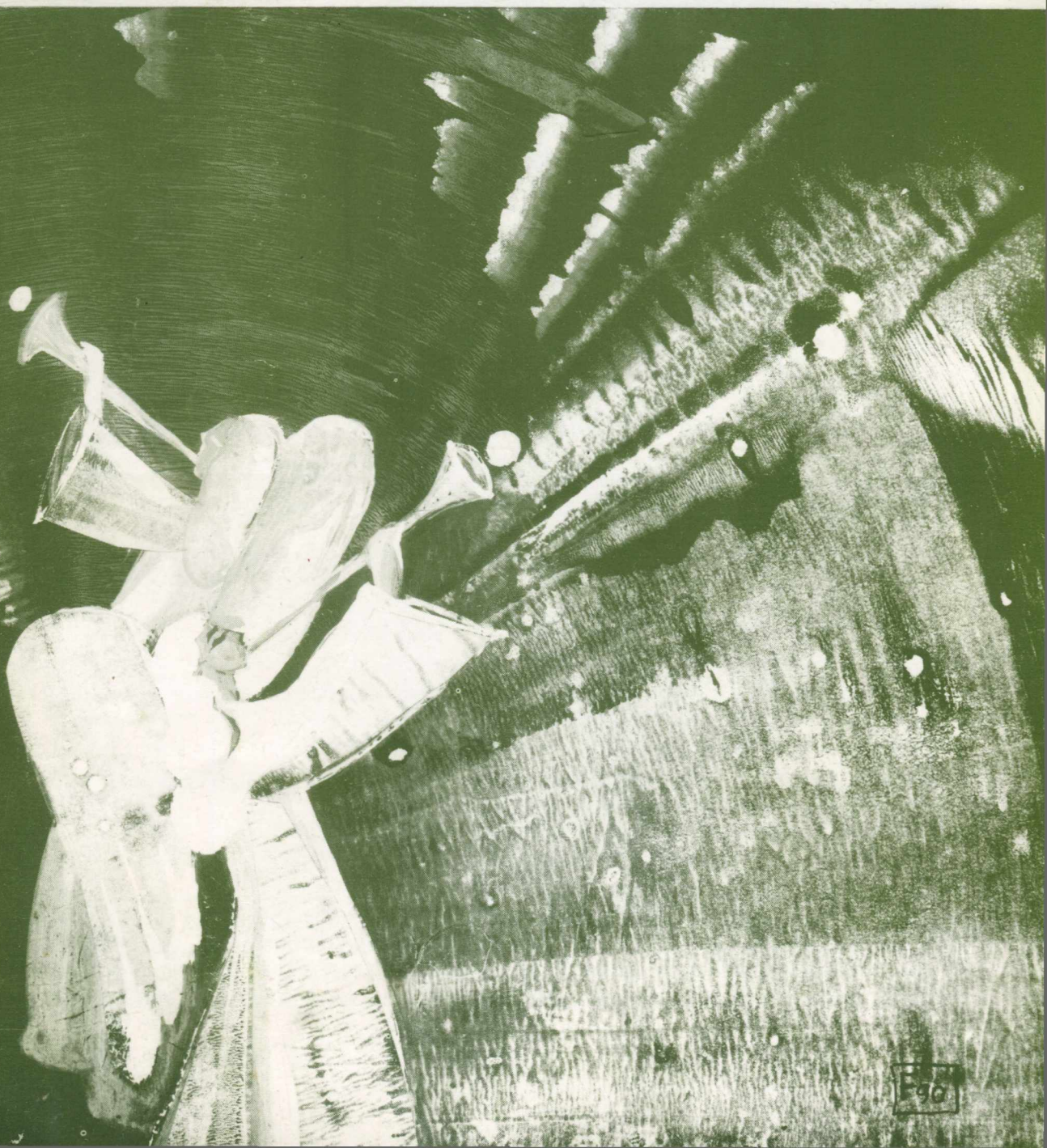

laiškas lietuviams

DECEMBER 1990 GRUODIS

GAL NEPATAIKEI ATEITI	361	Kun. Jonas
KALĖDŲ GĖLĖS	364	Alfonsas Tyruolis
JIS MUMIS RŪPINASI	365	Chiara Lubich
ŽMOGAUS PROVERŽIS Į GYVENIMO PASLAPTĮ	366	Kun. A. Rubšys
TĖVO HSIA KALĖDŲ MIŠIOS	372	J. Pasqualini
KAS YRA ATSIVERTIMAS IR KODĖL JO REIKIA?	376	Thomas Weinandy, O.F.M. Cap.
MOTERS ROLĖS PASIKEITIMAI...	382	Vaiva Vygantaitė
DVI POEZIJOS KNYGOS IR VIENA — PRISIMINIMŲ	383	A.R.
TĖVYNĖJE	386	Gediminas Vakaris
ĮVAIRYBĖS	387	Red.
KALBA	388	Juozas Vaišnys, S.J.
TAISYKLINGA KALBA AIŠKINKIME TIKĖJIMO...	389	Antanė Kučinskaitė
ŠYPSULIAI	390	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	391	Juoz. Pr.

*Visiems mieliesiems "Laiškų lietuviams"
Bendradarbiams, Rėmėjams ir Skaitytojams
linkime prasmingų Šventų Kalėdų ir
Dievo malonės lydimų ateinančių metų!*

Redakcija, Administracija, Leidėjai

Šis numeris iliustruotas meno klasikų kūrniais, vaizduojančiais Jėzaus gimimą ir kūdikystę.
Viršelio piešinys — dail. Filomenos Linčiūtės-Vaitiekūnienės.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

KU biblioteka

093 00525826 2

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

1990 / GRUODIS - DECEMBER / VOL. XLI, NO. 12

GAL NEPATAIKEI ATEITI...

(Kalėdinės mintys)

KUN. JONAS

*Šiandien patirsite, kad Viešpats ateis
ir mus išgelbės, o rytoj išvysite visą
jo garbę" (Iš 16,6-7)*

Jei koks žmogus būtų tai pasakęs, o ne angelai, tai piemenys tikrai nebūtų skubėję į Betliejų Tavęs, Jėzau, sveikinti. Ne tokio Mesijo Izraelis laukė; bent jau ne gyvulių priterštose kalno urvo ėdžiose. Mesijas — garbingiausio karaliaus Dovydo ainis, taigi karalaitis! Ir jis gims tau ne karaliaus rūmuose? Kas per nesąmonė! Betliejiečiai tik stebėjosi, bet netikėjo piemenims giriantis, jog ne tik vienas angelas jiems tai pranešęs, bet ir “gausi angelų kareivija giedojusi: ‘Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė geros valios žmonėms’ ” (Lk 2,13-14). Tegu laukiamasis Mesijas būtų tik paprastas žmogus, nors ir pranašas, bet vis tiek jis būtų karaliaus Dovydo palikuonis, ne kokios varguolės poros pakelėje gimęs. O ką besakyti, jei tam vargšeliui net angelai giesmę giedoję... Greičiausiai jiems tai prisisapnavo...

Sikstinė Madona

Raffaello

Tačiau, tačiau... Juo ilgiau išsižiūriu ir išsimąstau, kas atsitiko Kalėdų naktį, juo mažiau besistebiu betliejiečių abejonėmis ir netikėjimu. Jei imčiau tik šaltu, natūraliu žmogaus protu galvoti, ar nereiktų ir man suabejoti?

Štai Tu, Jėzau, menkutis, bejėgis, gležnas kūdikutis — Dievo Sūnus? “Tikras Dievas iš tikro Dievo”, kaip mums primena tikėjimo išpažinimas? Juk tai visos būties, viso gėrio, visos meilės ir laimės neišsakoma pilnybė! Tai Amžinybė! Tai Visagalybė, nuolat kurianti, palaikanti visą visatą; žvaigždynus, galaktikas ir mūsų žemelę su nesuskaičiuojamais augalais augalėliais, su gyvių gyviais, nuo mažiausių mikrobų iki milžinų banginių ir dramblių, pagaliau su milijardais žmonių, ir ta Būties Begalybė, tas niekad neišsenkantis Kūrėjas telpa šitame gležname kūdikėlyje? Koks protas galėtų bent apie tai pasvajoti? Žmogiški protai niekad to nesvajuoja ir dabar nesvajuoja. Aš tai tikiu tik todėl, kad Tu, Jėzau, pats pasisakei esąs “viena su Tėvu”, kad “kas mato Tave, mato ir Tėvą... nes aš ir Tėvas esame viena... Pilypai, nejuo tu netiki, kad aš esu Tėve ir Tėvas manyje?.. Tikėkite bent dėl pačių (mano) darbų” (Jn 14,9-12).

Taip, tik dėl Tavo, Jėzau, darbų, dėl daugybės nuostabių stebuklų, pagaliau dėl Tavo prisikėlimo iš kapo trečiąją dieną po laidotuvių tikiu, jog tame edžiose guliniame mažiulyje esi amžinojo gyvojo Dievo mylimasis Sūnus.

Mielas Jėzau, Tu žinai, jog ir dabar yra Tavęs netikinčių. Jų galvelėse netelpa mintys, jog Tu darei visus tuos Evangelijose aprašytus stebuklus ir net pats prisikėlei iš kapo. Tokių yra ir save katalikais laikančių. Jeigu jie tikrai tikėtų, tai būtų visai kitoks jų gyvenimas, kitoks būtų ir mūsų pasaulis. Ir kodėl, kodėl taip sunku tikėti? Ar ne todėl, kad Tu nesugebėjai ar nežinojai, kaip žmonėms pasirodyti, kad jie tikėtų ir Tave priimtų?

Pažadėtojon žemėn Mozės vedami izraelitai patikėjo, jog Dievas yra neapsakomai stulbinančiai didis, toks didis, kad jie melste meldė Mozę jį patį eiti su Viešpačiu kalbėtis. Jie viską tikėsią, ką tik jis pasakysiąs, tik “tenekalba mums Viešpats, kad kartais nenumirtume”. Kodėl turėtų mirti? Viešpats pasirodė jiems Sinaujaus kalne, apsisiautusiame tamsiais debesimis, iš kurių žaibavo akinantys žaibai, aidėjo ausis užtrenkią perkūnai, girdėjosi skardūs trimitai ir didis balsas... Gal panašiai išsigąsta žmonės ir mūsų dienomis, kai pratrūksta ugnikalniai, kai drebėdama žemė alsuoja ugnimis ir teka lavos upės, kai namai griūva, įsiliepsnoja girios... Jei kaip nors panašiai Viešpats mums imtų rodytis, gal kiekvienai naujai kartai, tada mes greičiau siejame patikėtume, jog Tu “esi galybių Dievas”, ir mums reikia Tavęs klausyti. Bet ar mes tada Tave mylėtume? Ar tikėtume, jog tu esi Meilė? Ar Tave taip mylėtume, kaip vaikai myli gerą savo tėvą? Ar tik nedrebėtume kaip vergai, bijodami, kad neklaužadas gali tuoj pat sutriuškinti? Ištisas tautas gali nuo žemės paviršiaus nušluoti per vieną akimirką? O gal imtume Tau akyse pataikauti, o savo mintimis regzti visokius planus Tave kaip nors apgauti, “apeiti”, kaip elgiamės su mūsų laikų žiauriais diktatoriais? Bet ar tokiu atveju Tu mus laikytum savo mylimais vaikais, o mes Tave savo mylinčiu Tėvu?..

Atsiprašau, Kūdikėli Jėzau, kad tokius niekus sapalioju! Tu — begalinė Išmintis geriau žinojai, kaip ateiti į mūsų pasaulį ir kaip laimėti žmonių širdis. Taip, Tavęs vieni milijonai nepripažįsta, Tavęs nepaiso. Bet kiti milijonų milijonai Tave prakartėlėje įsimyli, Tavim žavisi ir džiaugiasi, kad pas mus atėjai toks gležnas, menkutis, kurio nereikia bijotis. Net didžiausias skurdžius, varguolis gali pas Tave nesivaržydamas ateiti ir gal tik kokią gėlėlę, radęs pakelėje, Tau atnešti, nes neturi nieko geresnio ar gražesnio. O jei nė tokios gėlėlės nerado,

KALĖDŲ GĖLĖS

*Medžiai liūdni ir be lapų
Graudųjį liūdesį gieda —
Prarastą vasarą,
Prarastą saulę ir žiedą.*

*Bet iš toliosios šiaurės atlėkęs
Atsimuša vėjas
Į dieviško Kūdikio šypsni —
Nutyta gražiai sušvelnėjęs.*

*Ir nuo to šypsnio saulėto
Audros nurimo, ir gėlės,
Jau, rodos, seniai išmirę,
Žydėti vėl kėlės.*

Alfonsas Tyruolis

tai visada atneša Tave mylinčią savo širdį ir su ta širdimi atiduoda Tau visą save, visą savo ar varganą, ar pertekusį gėrybėmis gyvenimą. Tokia širdis ir yra brangiausias ir Tau mieliausias mūsų turtas! Ar ne? Juk Tau nieko kito ir nereikia, kaip tik mūsų mylinčių širdžių.

Taip, tiesa, mielas Jėzau, mano galvelė jokių būdu nesupranta ir niekad, kaip jaučiu, nesupras, kokių būdu Tavoji Begalybė gali tilpti menkutyje kūdikiyje, o net ir suaugusiame ir subrendusiame žmoguje. Galiu tik stebėtis. Stebėtis, kaip stebiuosi, kokių būdu mano siela, visa siela, buvoja kiekvienoje mano kūno ląstelėje, ją gaivindama, dauginama... Nesuprantu, kaip kyla mano

mintys, kai galvoju. Dažnai kyla tokios mintys, kurių visiškai nenoriu, o kurių noriu, tos neiškyla... Kaip mano atmintyje tilpo ir telpa regėti kraštai, kalnai, vandenynai, daugybė skaitytų knygų, įvairiausi išgyvenimai, kartais malonūs, kartais nemalonūs. Kaip visa tai telpa mano dvasioje? Neišmanau, bet taip yra. O aš noriu suprasti, kaip Tu susitalpini tame ėdžiose miegančiame Kūdikėlyje. Atsiprašau, kad veržiuos į Tavo dieviško gyvenimo paslaptis.

Pradedu suprasti, jog tai yra bergždžios pastangos, kaip būtų bergždžias vargas, jei kuris mano gerų draugų norėtų įsiveržti į mano sielos vidų ir suprasti jos paslaptis. Tik tiek jis galėtų jas sužinoti, kiek aš pats atsiverčiau. Todėl ir aš ryžtuos laukti, laukti ir laukti, iki Tu pasišauksi mane ir pasirodysi, kaip sakei, “veidas į veidą” ar “akis į akį”. Tada, tikiuos, geriau paaiškės man Tautosios meilės ir išminties paslaptys. O iki to meto noriu tik tikėti. Tikėti, kaip tiki mažas vaikas gražiomis mamos pasakomis. Juk aš tada taip elgsiuos, kaip tu pasakei: “Jei nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę. Taigi kas laikys save mažu, kaip šis vaikelis, tas bus didžiausias dangaus karalystėje” (Mt 18,3-4). Ne, Jėzau, nenoriu būti “didžiausias dangaus karalystėje”. Džiaugsiuos būti ir visų mažiausias, kad tik būčiau su Tavimi. Juk Tu esi meilės begalybė, laimės begalybė, džiaugsmo begalybė — nieko daugiau nenoriu. Nors ir mažiausias indelis, bet jeigu jis pripildytas, jis bus pilnas, ir jam nieko netrūksta. Jei Tu, Begalybė, ir mane mažiausią pripildysi tiek, kiek galės manyje tilpti Tautosios begalinės meilės, laimės ir džiaugsmo, ko daugiau man galėtų trūkti?

Per pranašą Tu pasakei: “Šiandien patirsite, kad Viešpats ateis ir mus išgelbės, o rytoj išvysite visą jo garbę”. Dabar, šių Kalėdų proga, tuo džiaugiuos, kad Tu, Viešpatie, atėjai pas mus toks, koks norėjai ateiti. Tu pataikei ateiti. Bet ir laukiau tos akimirkos — “išvysti Tavo garbę”.

JIS MUMIS RŪPINASI

CHIARA LUBICH

“Per daug nesirūpinkite, bet visuose reikaluose malda ir prašymu su padėka jūsų troškimai tesidaro žinomi Dievui” (Fil 4,6).

Tie žodžiai pateikia mums vieną labiausiai šv. Pauliaus mėgstamų temų. Jis vis primena, jog Jėzus mums apreiškė nuostabią naujieną, kad Dievas yra Meilė. Dievas myli mus kaip tėvas konkrečiai ir jautriai.

Žemiško tėvo meilė yra tik blankus Dievo meilės atspindys. Dievas rūpinasi kiekvienu iš mūsų, dideliais ir mažais mūsų gyvenimo reikalais. Jis mus saugo ir myli neapsakomai.

Jei Dievas yra mūsų Tėvas, tad kokią nepaprastą ir jautrų dėmesį mes privalėtumėm Jam turėti? Tokį, kokį turi vaikutis savo žemiškajam tėvui. Užtai visiškai natūralu, kad jis visus norus patiki savo tėvui.

Mes klaidingai suprastumėm šv. Pauliaus aiškinimą, jei manytumėm, jog jis tikrai skatina pasyvumą ir atsakomybės vengimą. Kaip šv. Paulius visuomet aiškiai moko, mes turime veikti stropiai, pasitikdami savo problemas ir stengdamiesi jas patys spręsti. Tačiau mes turėtumėm visuomet atsiminti, ypač sunkenybių metu, kad turime Tėvą mūsų pusėje. Jis žino keles, kurių mes nežinome, ir Jis pasiekia daug toliau, negu mes galime įsivaizduoti.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Pagrindinė mūsų tikėjimo tiesa tai pasako: “Tikiu į vieną Dievą, Visagalį Tėvą”. Mūsų tikėjimas į Dievą Tėvą privalo būti konkretus ir aktyvus, o ne tik pasigrožėjimas kokia fraze ar poetiniu įsijautimu. Mūsų tikėjimas į Dievą kaip Meilę turi veikti visą mūsų gyvenimą. Mes turime atsiduoti Dievo meilei visuose savo reikaluose, sunkenybėse, kentėjimuose ir pastangose gyventi pagal Evangeliją.

Kartais mus gali ištikti kokios ligos,

Šventoji šeima

El Greco

sielvartai ar skaudūs bandymai, kurie gali mums atrodyti beprasmiški. O iš tikrųjų ir tokiuose atsitikimuose turime matyti Dievo meilę mums. Juk Jis mus myli ir mumis rūpinasi, kad viskas mums išeitų į gera, į tą nuostabų gėrį, kurio net įsivaizduoti negalime.

Tad atsiduokime Jam visiškai. Tada įsitikinsime, kad niekad savo gyvenime nebūsime vieniši; būsime dviese — mes ir Tėvas. Tai turėtų būti didžiausia mūsų tikėjimo paguoda.

Iš anglų kalbos išvertė Kostas Paulius

ŽMOGAUS PROVERŽIS Į GYVENIMO PASLAPTĮ (III)

KUN. A. RUBŠYS

Pasakojimo, arba mitiniai, metmenys. Religinė patirtis ir jausmas išreiškiama ne tik apeiginiu elgesiu, bet ir šventu pasakojimu ar mitu. Tai pasakomoji religijos pusė. Būdinga visoms religijoms perduoti iš kartos į kartą savo esmę pasakojimais: kai kurie jų yra istoriški, kai kurie turi ryšį su paslaptingu pirmapradžiu laiku, kai pasaulis dar buvo belaikėje aušroje, kai kurie praneša apie laiko baigmės įvykius, kai kurie pasakoja apie didvyrius bei šventuosius, kai kurie apie steigėjus, pavyzdžiui, Mozę, Budą, Jėzų, Mahometą, kai kurie apie Piktojo užpuolius, kai kurie yra palyginimai bei pamokymai, kai kurie — dievų nuotykių. Pasakojimai dažnai vadinami mitais.¹⁷ Mitas ir pasakojimas yra tam tikra prasme sinonimai, nors žodis 'mitas' yra naudojamas ir pasakoms paženklinėti. Čia žodį 'pasakojimas' naudojame kaip visuminį žodį religinei kalbai įvardinti, o žodį 'mitas' siauresne prasme — paženklinėti religinį pasakojimą. Religinė pasaulėžiūra ir religinis pasaulėvaizdis yra Anapus pasakojimas, išreikštas per rinkinį giminingų pasakojimų, metaforų ir vaizdinių.¹⁸

Žmonės bendrauja simbolių pagalba. Žodis yra simbolis, nes apreiškia prasmę. Ženklas + yra simbolis, nes reiškia sudėties veiksmą. Lelija religiniame mene yra simbolis, nes reiškia nekaltybę. Žodžiai, gestai, daiktai gali būti simboliai — priemonės išreikšti prasmę. Žodžiai, anot Augustino, yra brangūs prasmės puodukai.

Užuomazginiai kurios nors religijos pasakojimai ne visuomet turi istorišką ištaką. Pasakojimai apie kūrimą nėra istorija, bet tikėjimo išvalga, kad pasaulis turi pradžią ir yra gero Kūrėjo sukurtas. Panašiai reikia vertinti ir mitus apie mirties ir kančios atėjimą į pasaulį. Pasakojimas apie

tikėjimo protėvius Mozę ir Išėjimą iš Egipto, Pažado žemės užkariavimą, karalius ir pranašus, tremtį Babilone bei potremtinį judaizmą yra istorija tikėjimo Dievu švietsoje. Jėzus Nazaretis, Mahometas, Buda yra istoriškai asmenys.

Be to, daugelis religijų laiko tam tikrus dokumentų rinkinius, kurių pagrindu yra buvęs ilgalaikis pasakojimų žodinis perdavimas, tikrais ir šventais raštais. Jie yra kanoniški — pripažinti tikinčiųjų vadovybės kaip tikėjimo ir gyvenimo norma. Dažnai šie raštai yra laikomi Dievo įkvėptais ar paties religijos steigėjo žodžiais. Jie turi įsakmią jėgą ir apima pasakojimus bei mitus, kurių tiesą laiduoja pati Dievybė. Ir kiti raštai bei žodinis religijos lobynas turi svorį — šventųjų gyvenimai, Sri Lankos kaip budistų tautos kronika, pasakojimai apie žymius Rytų Europos hasidimų sąjūdžio vyrus, islamo Hadita — pasakojimai apie Mahometo gyvenimą bei pamokymus ir pan.

Religijos pasakojimai yra glaudžiai įjungiami į apeiginius religijos metmenis. Katalikų Mišios, krikščionių Komunijos liturgija, pavyzdžiui, sudabartina Paskutinės Vakariinės pasakojimą, kurios metu Jėzus paaukojo save, — pagal krikščionių tikėjimą, — už pasaulio išganymą ir sutaikė žmoniją su Dievu. Judaizmo Perėjimo — Pesach — šventės apeigos mini ir sudabartina Išėjimo iš Egipto įvykius, žmonių priespaudą ir jų santykį su Viešpačiu, kuris juos išvedė iš vergijos senajame Egipte. Apeigos ir pasakojimas sudaro glaudžią jungtį. Apeigos be pasakojimo būtų aklos — be krypties, pasakojimas be apeigų būtų tuščias — tik žodžiai.

Teologijos ir filosofijos metmenys. Pasakojimo metmenimis remiasi tikėjimo po-

reikis suprasti tai, ką tikima. Tikėjimas proto neužgožia ir nesunaikina. Priešingai, tikėjimas skatina veržtis į gyvenimo paslaptį, aptariant Dievą, žmogų pasaulyje ir žmogaus santykį su Dievybe. Tikėjimas ir protas yra du intymūs draugai žmogaus gyvenime. Krikščionybėje pasakojimai apie Jėzaus gyvenimą, mirtį — Prisikėlimą, Paskutinę Vakarienę vedė tikėjimą aptarti protu Jėzaus dieviškumą — Įsikūnijimą (Jėzų kaip Dievą) ir tikėjimą į vieną Dievą — Trejybę. Panašiai, krikščionybei susitikus su graikų-romėnų filosofiniu ir intelektualiniu pasauliu, reikėjo galvoti su pamatiniais klausimais apie Dievo prigimtį, kūrinijos prasmę, malonės sąvoką, Jėzaus dieviškumą ir žmogiškumą ir pan. Šie klausimai vedė į krikščioniškosios teologijos plėtotę. Budizmo atveju, imant dar vieną pavyzdį, pats Buda davė filosofinę pasaulio sampratą ir kelią į išganymą — nirvaną. Vienu ir kitu atveju doktrina užima ypatingą vietą visose svarbesnėse pasaulio religijose iš dalies dėl to, kad anksčiau ar vėliau tikėjimas turi įsijausti į visuomeninę tikrovę ir, išmokslintų vadovų dėka, ieškoti intelektualinių tikėjimo prielaidų.

Religijų istorija liudija, kad religijos paprėžia arba teologinį, arba praktinį pradą. Krikščionybei yra būdinga 'teisingas mokymas' — ortodoksija, tuo tarpu judaizmas ir islamas labiau teigia 'teisingą elgesį' — ortopraktiką. Teologiniai sankirčiai suskaldė krikščionybę į katalikų, ortodoksų (pravoslavų), protestantų bendrijas. Judaizmas, bandydamas suprasti ortopraktiką, yra pasidalinęs į ortodoksų, konservatyviųjų ir reformuotų žydų gruputes. Panašiai, remdamasis ortopraktika, yra suskilęs ir islamas į sunitus — pranašo Mahometo palikimo musulmonus ir šijitus — Ali, ketvirtojo kalifo, palikimo sekėjus.

Kai kuriuos šiuolaikinius religijų tyrinėtojus taip užburia simbolinė ir psichologinė mito jėga, kad jie nebepastebi intelektualinio prado religijose. Užtat ir pa-

neigiama Antgamtis — anapusiška Dievybė ir raginama grįžti į olas Deivės garbinti.

Dorovės metmenys. Ir religijos pasakojimas, ir teologija liečia religijos vertybes, sukuria pasaulėžiūrą bei pasaulėvaizdį ir atsako į likiminio išganymo — judaizme, krikščionybėje, islame — ar išsilaisvinimo — budizme, induizme, — klausimus. Įstatymas, kurį religijos lobynas įaudžia į savo pasaulėžiūrą ir pasaulėvaizdį, yra religijos dorovės metmenys — etika. Pavyzdžiui, budizme yra keletas visuotinių isakų, kurie paprastai vadinami penki įsakymai ar vertybės, reguliuojantys vyrų ir moterų vienuolių gyvenimą Sangha — vienuolyno bendruomenėse. Judaizme yra ne tik Dešimt įsakymų — Dekalogas, bet ir 613 taisyklių, duotų bendruomenei paties Dievo. Visas šis Įstatymas, arba Tora, yra ortodoksams žydams gyvenimo rėmai. Jis yra ir dalis apeiginių metmenų, pavyzdžiui, įsakas švęsti subatą yra ir įsakas atlikti subatai skirtas apeigas — dalyvauti sinagogos pamaldose bei laikytis tyrumo nuostatų.

Panašiai musulmono gyvensena yra Įstatymo, arba Šarija, reguliuojama. Šarija kontroliuoja islamo visuomenę ir religinėje, ir politinėje plotmėje — netgi dorovinį individo gyvenimą, nustatydamas, kad jis privalo melstis penkis kartus per dieną, duoti išmaldą, pasninkauti dienos metu Ramadano mėnesį ir išsiruošti šventai kelionei į Meką kartą gyvenime. Taigi Šarija vispusiškai reguliuoja islamo atsivadimą Al Lai — Dievui.

Krikščionybė turi mažesnę ryšį su įstatymu, pagrįsta gyvenimo teisėtvara, bet ir jos dorovės metmenys — etika yra stiprioje tikėjimo įtaigoje. Pamatinė krikščioniškojo tikėjimo etinė laikysena yra meilė. Jos ištaka yra ne tik Jėzaus įsakymas mylėti Dievą ir artimą, bet ir paties Jėzaus gyvenimas — Jėzus iš meilės atidavė savo gyvybę dėl žmonių išganymo. Meilė turi savo šaknis pačioje triasmensio Dievo — Trejybės paslapyje, nes amžinasis Dievas yra trijų

Marija su kūdikiu

Morelli

asmenų bendrija: Tėvas, Sūnus ir šv. Dvasia meilės santykiyje. Krikščionis tikėjimu įsijungia į Bendriją, kuri atspindi Dievo gyvenimą ir kaip triasmeniško, ir kaip žmonijos Kenčiančio Tarno, netgi visos kūrinijos.

Bendruomenė ir organizacija. Iki šiol, kaip matėme, religijos metmenys buvo atsajūs. Apeigos, patirtis, pasakojimas bei mitas, doktrina ir etika gali būti nagrinėjami atsajai. Dvejetas religijos metmenų padeda įsijausti į religijos įsikūnijimą. Tai religija

kaip bendruomenė bei organizacija yra religijos medžiaginė išraiška. Šie du metmenys yra konkretūs. Kiekvienas religinis sąjūdis įsikūnija grupėje žmonių, kurie labai dažnai susijungia į bendruomenę ir organizaciją — kaip antai, Katalikų Bendriją, budistų Sangha — vienuolyną, musulmonų Umma — Valstybę. Vadinas, šie metmenys turi bendruomeninį bei organizacinį pobūdį. Norėdami suprasti kurią nors religiją, turime pasižūrėti, kaip ji gyvuoja. Šia sritimi domisi religijos sociologija. Kartais bendruomeninis pasaulėžiūros bei pasaulėvaizdžio veidas yra tapatus su pačia bendruomene, kaip antai, mažose ir vienalytėse gentyse. Bet nūdien vyrauja įvairovė santykių tarp religinių bendruomenių ir platesnės visuomenės: kai kuriuose kraštuose šis ar anas tikėjimas yra oficiali krašto religija, o kituose ta pati religija gali būti tik viena iš daugelio, o dar kituose — sekta, visiškai atsiskyrusi nuo visuomeninio gyvenimo. Be to, ir pačioje kurios nors religijos organizacinėje sandaroje gali būti keletas organizacinių modelių, nuo padrikų kai kurių protestantiškų bendruomenių iki hierarchinės Katalikų Bažnyčios organizacijos.

Religinę bendruomenę ir jos organizaciją sąlygoja ne vien tik oficiali jos vadovybė, bet ir dvasingos asmenybės — charismatikai, kurių dvasinė jėga persunkia ne tik juos pačius bei jų gyvenimą, bet uždega dvasingumu ir bendruomenę, kuriai jie priklauso. Tai šventieji, mistikai, pranašai — jų žodis ir pavyzdys sužadina žmonių entuziazmą, atskleidžia apeigų gelmes ir prasmę, įprasmina tikėjimo vertybes. Apaštalas Paulius buvo vienas iš tokių dvasingų asmenybių krikščionybės pradžioje. Popiežius Jonas XXIII buvo šiuolaikinis šventasis, kuris metė Katalikų Bažnyčiai ir krikščionybei iššūkį įsiklausyti į Dievo užmojų istorijoje dabarties poreikių žaizdre. Vadinas, bendruomeninė religijos sąranga apima ne tik žmonių masę, bet ir išžymius asmenis, kurių žodžiu ir pavyzdžiu atsi-

skleidžia nauji “švento ir kito pasaulio” akiračiai žmogaus gyvenimo paslapties atskleidime.

Medžiaginės išraiškos metmenys. Bendruomeniniai bei organizaciniai religijos metmenys bemaž neišvengiamai reiškiasi — įsikūnija skirtingais būdais medžiagine išraiška architektūroje, mene, muzikoje. Nūdien vargu ar rastume didesnę miestą žemėje, kuriame nebūtų katalikų ar krikščionių šventovės, žydų sinagogos, musulmonų mečetės. Azijos miestuose ir kaimuose vyrauja budistų, induistų, šintoistų stupos ir pagodos. Šventovėse sutelkta daug meno — freskų, mozaikų, paveikslų, skulptūrų. Lietuvių tautos ikonografija — tikėjimo rašymas vaizdiniais, prieškrikščioniškasis ir krikščioniškasis — daug pasako apie mūsų medžiaginę religijos išraišką.¹⁹ Nepaisant sąjūdžių atsisakyti medžiaginių simbolių religiniame mene — ikonoklazmo proveržių islame ir krikščionybėje — jie yra perdėm dažnai išradingi, prašnekina tikinčiuosius ir padeda jiems artintis prie Dievo. Iš tikrųjų, kaip galėtume suprasti Rytų Ortodoksiją, nesusipažindami su jos ikonomis ir nežinodami, kad ikonos yra laikomos langais į dangų? Arba kaip galėtume įsijausti į induizmą, nepažindami jų Dievo ir gausybės dievų bei dievukų statulų?

Religijai svarbu, kaip konkreti religijos išraiška ir vietovės, kurių išskirtinas šventumas ir prasmė tikinčiuosius ir patraukia, ir suklupdo pagarbiam susimąstymui: Gango upė, Jordanas, šventieji Kinijos kalnai, Fuji kalnas Japonijoje, Navajo kalnas JAV, Eyre Uola Australijoje, Alyvų kalnas, Sinajaus kalnas, Jeruzalė, Betliejus, Roma, Meka...

Septyni religijos metmenys padeda apibūdinti religijas Žemėje. Metmenų sąrašas siekia aptarti sąjūdžius, kurie įkvėpė žmones ir sąlygoja visuomeninį gyvenimą, o kartu atkreipti dėmesį į jų gyvenimo paslapties sąvokas bei tikinčiųjų pratybas. Žinoma, reikia turėti omenyje, kad yra religinių

sąjūdžių bei apraiškų, kuriuose vieni ar kiti metmenys nėra reiklūs ar net visiškai neužtinkami. Mažos ir berašės gentys nepajėgia išreikšti teologinio ar filosofinio prado, modernizmo šalininkai budizme, susitelkdami į mąstymo, etikos ir filosofijos poreikius, mažai tesidomi budizmo pasakojimo metmenimis. Be to, nūdien yra daug žmonių, kurie savęs nelaiko jokios religinės bendruomenės nariais, bet vadovaujasi savita pasaulėžiūra ir turi savo pasaulėvaizdį. Jie atspindi šiuolaikinius žmogaus poreikius ir poslinkius — asmenišką ilgėjimąsi “švento, kito pasaulio”. Būdinga, kad nūdien bandoma apsieiti šia pusiniu — iminentiniu “šventu, kitu pasauliu”. Tai liudija pasaulėžiūros ir pasaulėvaizdžiai, kuriuos siūlo moksliskasis humanizmas, egzistencializmas, marksizmas, rasizmas, nacionalizmas...

Žmogaus atvirybė ir proveržis į Dievą, gyvenimo paslaptį

Religinė nuovoka žmoguje yra religijos šerdis, o moksliskasis bendravimo su “šventu, kitu pasauliu” tyrinėjimas atskleidžia dvigubą religijos lukštą. Religijos metmenys liudija dvi savybes: išorines — apeigas, pasakojimus bei mitus, dorovės nuostatus, bendruomeninę organizaciją, architektūrą, meną — ir vidinę — “švento, kito pasaulio” patyrimą. Religinė žmogaus savimonė, kaip jau anksčiau sakyta, žmogui nėra kažkas, kas jį papildytų, patobulintų, atbaigtų, bet žmogus pats yra religija, Dievu pagrįstas buvimas. Kuo yra saulė saulėgrąžai, tuo Dievas yra žmogui. Žmogus nenumaldomai atsiveria ir veržiasi į tai, kas yra Viena, kas yra Daugiau, kas aptaria gyvenimo Paslaptį.

Vienybės, pilnatvės, dorumo ir darnos vizija yra žmogui nepaprastai svarbus dalykas. Už sudarytų asmenybių slypi gyvenimo tragedija. Visi žmonės nori būti darnoje su savimi. Be to, šis žmogaus veržimasis į darną viršija žmogų ir atskleidžia

poreikį jungtis su būties pagrindu, arba su pamatiniu kontekstu, kuriame gyvenama, judama ir esama (žr. Apd 17,28).

Žmogus nenumaldomai atsiveria ir veržiasi į tai, kas yra Daugiau. Esame visuomet pakeliui, nuolat gyvename ant ribos — ant slenksčio į tai, kas viršija visa, ką turėjome, patyrėme iki šiol. Žmogus yra tiltas, o ne kelionės tikslas.

“Paslaptis” yra masinantis žodis. Jis skiriasi nuo kitų dviejų žodžių, būtent “mįslė” ir “problema”. Mįslė yra galvosūkis, kurį reikia atspėti. Problema nėra galvosūkis, bet ją galima išspręsti. Paslaptis yra ypatinga problemos rūšis, nes kuo giliau ją suprantame, tuo aitriau pajuntame, kiek daug mes dar nesuprantame. Supratimas ir supratimo trūkumo pajutimas vyksta kartu: kuo didesnė pažinimo sala, tuo ilgesnis nuostabos krantas.

Viena, Daugiau, Paslaptis yra trys tikros religijos žėresiai su iššūkiu žmogui. Neautentiška religija yra religija, kuri panaudojama perdėm šalutiniams tikslams. Nūdien galima ir reikia kalbėti ir apie religijos patologiją. Nes ne kiekviena Dievo

samprata pasirodo esanti tinkama bei pajėgi suvesti Dievą į santykį su mumis ir padaryti jį religijos Dievu. Istorinės ir psichologinės sąlygos gali įtaigauti Dievo sampratą, ją praskiesdamos, perdėdamos, iškreipdamos ir labai aukštos kultūros metu.²⁰ Religijos tiesa yra sąlygota Dievo tiesos.

Maceina tikrojo Dievo mastui aptarti panaudoja garbinimo sklaidą. Garbinimas yra bet kurio religinio veiksmo pagrindas. tik garbinime žmogus stovi prieš Dievą kaip prieš Dievą, kreipdamasis į jį dėl jo paties. “Tas pat atsitinka ir su žmogumi. Ir žmogus garbinime išsivelka iš savo reikalų, rūpesčių, lūkesčių, pasilikdamas tiktai kaip žmogus gryna savo esme. Garbindamas jis stovi prieš Dievą ne kaip prašytojas, ne kaip dėkotojas, ne kaip aukotojas, net ne kaip kaltininkas, o tiktai kaip tasai, kuris yra išėjęs iš Dievo...”²¹ Dievas ir žmogus susitinka garbinime vienas su kitu pačiu savo artumu todėl, kad susitinka tokie, kokie jie yra vienas kitam. Nenuostabu, kad žodinė garbinimo lytis susiklosto himno pavidalu:

Išnašos:

- 1 Friedrich Heiler, *Erscheinungen und Wesen der Religion* (Stuttgar: Kohlhammer, 1961) 1.
- 2 Antanas Maceina, *Religijos filosofija. I dalis: Religijos esmė — Religijos Dievas* (Putnam, CT: Krikščionis Gyvenime, 1976) 17.
- 3 *Laiškai lietuviams* XLI (5:1990) 168-169.
- 4 Alfred North Whitehead, *Science and the Modern World* (New York, NY: The Free Press, 1967) 191.
- 5 Philip Wheelwright, *The Presocratics* (New York, NY: Odyssey Press, 1966) 33.
- 6 *Ten pat.*
- 7 Ludwig Feuerbach, *The Essence of Christianity* (New York, NY: Harper Torchbooks, 1957) xxxvi.
- 8 Karl Marx, *Early Writings* (London: Watts, 1963) 43-44.
- 9 *Church Dogmatics* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1961) 49ss.
- 10 Wilfred Cantwell Smith, *The Meaning and End of Religion* (New York, NY: New American Library) 116.
- 11 Peter Berger, *The Sacred Canopy: Elements of Sociological Theory of Religion* (Garden City, NY: Doubleday, 1969) 180. Mircea Eliade, *A History of*

Religious Ideas: From Stone Age to Eleusianian Mysteries (Chicago, IL: University of Chicago Press, 1978).

- 12 *Aetate nostra* II Vatikano Susirinkimo Pareiškimas “Bendrijos santykiai su nekrikščionių religijomis” žr. II Vatikano Susirinkimo Dokumentai (Putnam, CT: Krikščionis Gyvenime, 1968) 282-287. Vertė prel. Vytautas Balčiūnas ir Anicetas Tamošaitis, S.J.
- 13 Elizabeth A. Johnson, *consider Jesus: Waves of Renewal in Christology* (New York, NY: Crossroad, 1990).
- 14 Rudolf Otto, *The Idea of the Holy* (New York, NY: Oxford University Press, 1958) 6-19.
- 15 Maceina, *Religijos filosofija*, 28.
- 16 Maceina, *ten pat*, 29.
- 17 Mircea Eliade, *Patterns in Comparative Religion* (New York: World, 1963).
- 18 William G. Doty, “Mythophiles’ Dyscrasia: A Comprehensive Definition of Myth”, *Journal of the American Academy of Religion* 48 (4:1980) 534.
- 19 Žr. Paulius Galaunė, *Lietuvių liaudies menas* (perspausdintas; Vilnius: Moksas, 1988).
- 20 Žr. Maceina, *Religijos filosofija*, 81-83.
- 21 Žr. *Ten pat*, 84-89.

*Tu, mano siela, Viešpatį šlovink!
Viešpatie Dieve, koks esi didis,
apsisiautęs grožiu ir kilnybe!
Tave supa šviesybės apsiaustas.*

*Kaip žydrą nuometą ištiesei dangų,
virš jo sutvenkei vandenį, būstinę ten įsikūrei.
Ant debesų atsisėdęs sau skrieji,
vėtrų sparnai tave nešioja.
Vėjus visur siuntinėji,
su tavim ugnies liepsnos keliauja. Ps 103 (104),1-4*

*Viešpatie, mūsų Valdove,
koks įstabus tavo vardas pasauly!
Tavo šlovė prašoksta žvaigždėtąjį skliautą;
jį skelbia lūpos vaikučių, mažutėlaičių.*

*Kai pasižiūrim į tavo dangų, tavo rankų sukurtą,
į mėnulį, žvaigždes, tvariai padarytas,
tariam: "Kas gi Žmogus, kad tu jį dar atmintum,
kas tas Adomo sūnus, kad jį belankytum?!"*

*Jį padarei ne ką menkesnį už angelus,
garbe ir grožiu jį vainikuoji.
Jis viešpatauja tavo rankų sukurtajam pasauliui.
Jam po kojų tu visa paklojai... Ps 8,2-7*

**Jėzus
ir Jonas
Krikštytojas
vaikystėje**

Murrillo

TĖVO HSIA KALĖDŲ MIŠIOS

J. PASQUALINI

Jo vardas buvo Hsia. Jį sutikau 1961 metų pabaigoje Kinijoje, kalėjime, vienoje vietovėje į pietus nuo Pekingo.

Man buvo skirta vieta barake su kitais 17 vyrų. Mūsų darbas: išvalyti kiaulides, gabenti mėšlą į laukus ir laidoti mirusiuosius. Hsia miegojo ant šiaudinio patiesalo šalia manęs.

Jo buvimas su mumis nežadėjo mums didelės laimės. Jis atrodė toks senas ir nestiprus (trapaus sudėjimo, randuotu veidu), kad buvo sunku patikėti, jog pajėgs atlikti savo darbo normą. Hsia buvo vienuolis trapistas. Jis dažnai kalbėjo mums, kad Dievas tikrai mums padės, jeigu tiktai neprarasime tikėjimo. Gaila, bet didelė mūsų dauguma seniai jau buvome praradę savo tikėjimą. Komunistai tuo pasirūpino! Hsia buvo nuteistas 20-čiai metų sunkių darbų kalėjimo tik už buvimą kunigu. Bet jis neapleido maldos ir kiek galėdamas stengėsi praktikuoti savo tikėjimą. Mes nesikišome į jo reikalus ir net jo privengėme. Mums užteko ir taip ko bijoti ir be Hsia tikėjimo reikalų.

Bet jis nesidavė nutildomas. Kažkaip sužinojo, kad aš buvau, be jo, vienintelis katalikas mūsų barake. Vieną dieną pertraukos metu jis atėjo pas mane:

— Tu dar vis esi geras katalikas, ar ne taip? Širdyje?

— Žmogau, aš esu kalinys, — atsakiau jam pavargusiu balsu, — palik mane ramybėje.

Mano žodžių jis lyg ir nenugirdo ir tęsė pasikalbėjimą:

— Mes galėtume kartu melstis. Aš galėčiau išklaudyti tavo išpažinties.

— Žiūrėk, Hsia, — atkirtau jam aštrokai, ne juokais išsigandęs, kad kas nors neišgirstų mūsų šnekų, — jei prašaisi būti sušaudomas, tai tavo reikalas; aš pats tik stengiuosi išlikti gyvas. Meskim tas šnekas. Gerai?

Jis nesupyko.

— Gerai, sūnau, — atsakė. — Aš suprantu. Tik prisimink, kad esu tavo draugas.

Ir jis grįžo prie krepšių, kuriais gabeno mėšlą.

Netvirtas jis buvo, tiesa, bet kažkaip pajėgė panešti tuos 70 svarų sveriančius mėšlo prikrautus krepšius nelygia ražiena. Savo darbą jis atliko, o dažnai dar ir silpnesniųjų vyrų darbą.

— Iš kur, manai, jis gauna jėgų? — kažkas paklausė.

— Dievas jam padeda, — vienas iš vyrų atsakė. — Kai tik prižiūrėtojas nemato, Dievas ateina ir paneša krepšius už jį.

Iš to mes turėjome skanaus juoko. O juoktis mums nebuvo daug iš ko. Mes dirbome nuo ryto iki vakaro. Mūsų maistas buvo normuojamas. Tai labai menkos rūšies duona ir lėkštė vandeningos sriubos. Mūsų kambariai: nešvarios landynės,

pilnos musių ir blusų. Mes, vyrai, kurių darbas buvo laidoti mirusius, diena po dienos vilkome lavonus įkalniui į kapines.

Tą vasarą pradėjau galvoti, kad mano paties galas arti. Prasto maitinimosi ir dizenterijos nualintas, sukritau be sąmonės lauke ir buvau nugabentas į ligoninę. Keturias dienas praleidau komoje. Vieną naktį, man atgavus sąmonę, pajutau, kad Hsia stovi prie lovos ir vėdina man veidą. Paskui atsargiai, pusiau užsislėpęs, jis ėmė mane maitinti šiltu viralu. Srėbiau ryžių, daržovių ir varlienos sriubą. Su kiekvienu nurytu gurkšniu grįžo šiek tiek jėgų...

— Tiesa, kankinti jie mus gali, sūnau, net ir mūsų kūnus sunaikinti, — šnibždėjo jis man, — bet negali paliesti mūsų sielų, jeigu to mes nenorėsime.

Dar kitus tris kartus jis aplankė mane, kiekvieną kartą atsinešdamas šilto viralo. Buvo rugsėjis, kai aš sužinojau, kiek daug pastangų Hsia parodė, kol priprašė kitus, kad parinktų šiek tiek laukinių daržovių ir prigaudytų varlių savo pertraukos metu, netgi jis pats nuvogė ryžių, kad pripildytų dubenėlį ir paruoštų man viralo. Aš jam padėkojau ir gailėjausi, kad anksčiau su juo nepagarbiai elgiausi.

Vieną dieną Hsia man papasakojo apie savo suareštavimą. Tai atsitiko 1947 metais, kai komunistai užėmė Yangkiaping provinciją, kurioje jis tada gyveno. Tą dieną jis buvo išvykęs iš vienuolyno ir grįžęs rado vienuolius išžudytus, pastatus sudegintus. Kadangi kareivių įtūžimas jau buvo praėjęs, įmetė jį į kalėjimą. Po poros metų tardymo jį nuteisė dvidešimčiai metų.

— Esi gyvas, — tariau jam, — kokia bloga padėtis bebūtų.

Jis pažvelgė tiesiai į mane ir pasakė:

— Esu gyvųjų tarpe, nes Dievas taip norėjo. Matyt, jis turi man numatęs kokį nors uždavinį. Jeigu ne tas uždavinys, būtų man buvę geriau žūti kartu su kitais vienuoliais.

Tą lapkričio mėnesį Yang paskyrė mane 23-jo lauko prižiūrėtoju. Auginome ryžius. Gana greitai po to jis išsikvietė mane pas save. Jį pasiekė žinia, kad Hsia naktį slapčia meldžiasi.

— Ar tai tiesa? — jis šaukė.

Aš priverčiau save nusišypsoti.

— Hsia jau senyvo amžiaus, suprantate. Po ilgos darbo dienos laukuose jis gi visai išvargęs ir pats nežino, ką ten murma bemiegodamas.

— Tik pasakyk jam, — Yang rūščiai pažvelgė į mane, — jeigu dar ką man teks išgirsti apie maldą, jūs abu už tai brangiai užmokėsite!

Vos tik grįžęs į baraką, nuskubėjau pas Hsia.

— Būk atsargus, — sakiau jam, — mane tai įkiš keliems mėnesiams į vienutę, bet tu... tu rizikuoji visu savo gyvenimu.

— Ir kodėl aš turėčiau taip nepaprastai branginti savo gyvenimą? Kuo jis taip ypatingas? — jis mane tyliai paklausė.

Gruodžio mėnesiui atėjus, oras labai atšalo ir atšiaurus vėjas pūtė staugdamas iš šiaurės vakarų. Vieną dieną, į mėnesio pabaigą, Hsia atsiyrė link manęs prie lauko krašto ir prašė, ar neduočiau jam trumpos poilsio valandėlės.

— Mes ir taip jau turėsime greit savo pertrauką. Ar negalėtum palaukti iki tada, Hsia?

— Ne, nes tada ateis sargybieniai.

Šiek tiek patylėjęs, pridėjo:

— Ar nežinai, kas per diena šiandien?

— Šiandien pirmadienis, gruodžio 25-oji, — atsakiau jam irzliai. Ir tada vos žado netekau, lygiai tuo pačiu metu suvokęs ne tik tai, kad tą dieną buvo Kalėdos, bet taip pat, kad Hsia norėjo melstis.

— Hsia, — aš maldavau jį, — nežinai, ką darai, taip rizikuodamas.

— Bet aš turiu rizikuoti, — jis paprastai man atsakė. — Aš noriu, kad tu melstumeis kartu su manimi. Mes čia esame tik dviese, kuriems ši diena šventa.

Apsidairiau. Sargybinių nesimatė. Kiti dirbantieji buvo toli, kažkur 23-jo lauko viduryje.

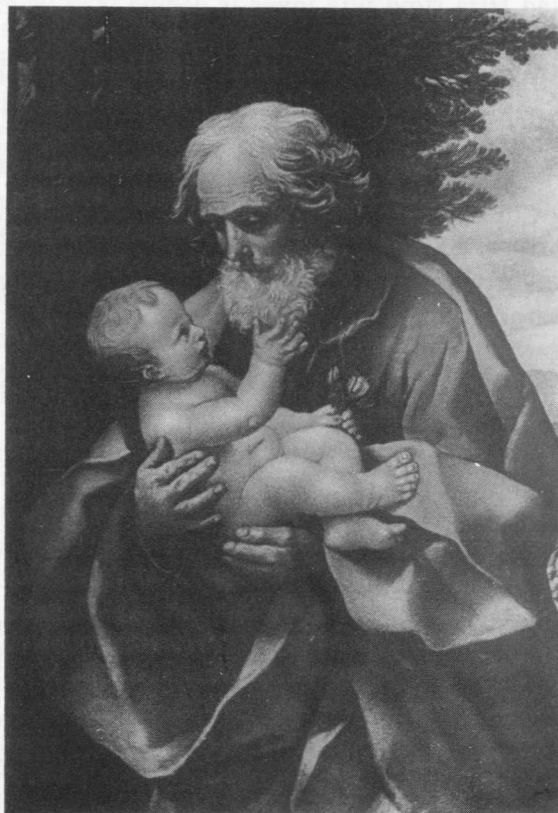
— Greitai nusileisk į griovį, — sakiau jam, — tau duodu penkiolika minučių, seni, tai ir viskas.

— O tu?

— Aš pasiliksiu čia, kur stoviu.

Tūkstantį kartų numiriau per tas kelias minutes. Kiekviename vėjo sustiprėjime ar susilpnėjime maniau girdįs sargybinio riksmą. Bet tada kažkas, net nežinau kas, nustelbė mano baimę, ir aš atsidūriau griovio pakraštyje. Ir ką aš ten pamaciau, mane taip pritrenkė, kad pirmą kartą per paskutiniuosius ketverius metus aš pamiršau apie Yang ir kalėjimą ir supratau, ką reiškia tikėti į ką nors daugiau negu tiktai į savo paties išlikimą gyvu.

Ten apačioje, toje išdžiūvusioje dauboje, Hsia laikė Mišias. Jo bažnyčia — tai šie šiaurės Kinijos neapbrėpiami plotai. Sušalęs žemės gauburys — jo altorius. O jo bažnytiniai drabužiai — tai apdriskusi kalinio uniforma; įdaužtas

Šv. Juozapas su Kūdikiu

Guido Reni

emalio puodukas buvo jo taurė. Iš kelių seniai išsaugotų vynuogių jis buvo pasigaminęs kažką panašaus į vyną; iš saujelės kviečių buvo pasidaręs ploną sausainį — ostiją. Ant šio kunigo-vienuolio altoriaus nedegė žvakės, jų vietoje liepsnojo mažas lauželis dauboje. Jo choras — tai vėjas. Tą dieną jis pūtė iš šiaurės vakarų, kol ošimas pavirto tartum himnu. Man atrodė, jog liepsnos siuntė šio drąsaus seno vienuolio maldas tiesiai į dangų, o vėjas jas išnešiojo į keturis pasaulio kampus.

Staiga aš norėjau turėti tokį tikėjimą, kaip Hsia turėjo. Niekur visame pasaulyje, aš sau pagalvojau, nebuvo laikomos prasmingesnės Mišios Kalėdų dieną, kaip čia. Ir šio momento pakilios dvasios pagautas užgiedojau: “Et cum spiritu tuo”.

Hsia, visiškai tuo mano giedojimu nenustebintas, pažvelgė į mane padrąsinančiai ir užgiedojo: “Ite, missa est”. Ir žodžiai, kuriuos buvau beveik užmiršęs, neprašomi atsirado mano lūpose: “Deo gratias”. Mišios pasibaigė.

— Tikiuosi, viliuosi, Viešpats supras, — Hsia atsigręžė į mane, — šis vos tinkamas būdas...

Aš buvau taip nustebintas jo žodžiais, kad negalėjau nieko į tai atsakyti. Jo nesikeičiančios, nepakeičiamos vertybės... Ta jo baimė ne todėl, kad jis statė save į pavojų, bet kad bijojo ižvesti Dievą. Pagaliau man padėjo suprasti ir tai, ką jis seniai jau bandė man pasakyti, jog žmogui neužtenka tik išlikti gyvam. Jam reikia turėti ką nors, jį patį prašokantį — svajonę, tikėjimą, kuriam jis gyventų. Nedvejodamas jam atsakiau:

— Aš žinau, kad Dievas supras, Tėve Hsia.

— Ačiū Tau. Lai jis visada Tave globoja.

Ir keisčiausia buvo, kad pirmą kartą per ketverius metus įtikėjau, kad jis tikrai globos...

Kaip tik tuo metu pamačiau Yang, važiuojantį dviračiu griovio link. Aš vos spėjau nusileisti žemyn ir ištiesti rankas virš ugnies, tarytum pasišildyti, kai jis prabilo į mus:

— Ir ką jūs čia veikiat?

— Šis kvailas senis susikūrė lauželį ir panoro pasišildyti, — atsakiau su nekalta šypsena.

— Baigsit darbą, kai bus pertrauka, ne anksčiau! — jis riktelėjo.

Vos kelioms dienoms prabėgus, įvyko pakeitimų. Hsia ir aš buvome atskirti. Niekada daugiau jo nebemačiau. Bet nuo tos dienos visą likusį laiką, kurį praleidau tose nežmoniškose sąlygose, slaptas kampelis mano širdies buvo saugus nuo Yang ir nuo jo sargybinių. Saugus ir neapimtas baimės.

Ar Tėvas Hsia šiandien gyvas, ar miręs, aš nežinau. Bet jeigu komunistai būtų jį nužudę, tai tik jo kūną, kuriame gyveno jo nenugalima dvasia, nes ji — jiems nepasiekiamą.

Iš anglų kalbos vertė D.S.

KAS YRA ATSIVERTIMAS IR KODĖL JO REIKIA?

THOMAS WEINANDY, O.F.M. Cap.

Daug krikščionių šiandieną yra nepatenkinti, nusivylę krikščionybe. Moralinės vertybės prarado pagarbą bei prasmę. Centrinės tikėjimo paslaptys, kaip įsikūnijimas ar prisikėlimas, yra diskutuojami, ar net paneigiami. Krikščionys sąmoningai ar nesąmoningai nusikrato tikėjimu į Kristų ir jo Evangeliją, visa iškeisdami į laikus principus bei vertybes. Daugybė jaunų žmonių ieško gyvenimo klausimams atsakymo šiandieninėse nekrikščioniškose filosofijose. Tai yra ryšku šių dienų gobšume, egoizme. Du didžiausi įsakymai — Dievo ir artimo meilė — prarado svarbą. Evangelijos tiesos yra išplautos iš žmogaus sąmonės ir pakeistos visai priešingomis.

Dabartinė padėtis yra komplikauta tuo, kad savo išvaizda krikščionybė gyvuoja. Mes matome bažnyčias kiekviename mieste, ir jų dauguma gerai tvarkosi ekonomiškai. Todėl atsivertimas, arba grįžimas tikėjimu į Jėzų, nėra aiškiai atpažįstamas. Mes užmirštame, kad nė vienas krikščioniu negimė. Mes pamirštame arba nežinome, kad kiekvienas žmogus yra Šv. Dvasios šaukiamas atgimti iš naujo. Mes pasidarome kurti desperatiškam reikalui — Jėzaus Kristaus išganymui. Savo širdies gilumoje kiekvienas iš mūsų yra šaukiamas į artimesnius santykius su Jėzumi ir jo Evangelija. Atpažindami savo ir krikščionybės esamą padėtį, mes lengviau leisime Šv. Dvasiai savo gyvenime veikti.

Netikintieji

Visi žmonės — musulmonai, budistai, ateistai — turi teisę ir privilegiją išgirsti gerąją naujieną, kad Jėzus Kristus yra Viešpats ir Išganytojas ir kad Dievo Dvasia ap-

sigyvens juose, jei jie atgailos ir tikės.

Daug netikinčių žmonių yra ir krikščioniškuose kraštuose. Europa ir Amerika kūrėsi ant krikščioniškų pagrindų ir principų, kurie dabar daugybei jau neegzistuoja. Daugybė žmonių, net aukštose valdančiųjų pozicijose, nėra krikščionys ir net priešingi jiems. Tai yra labai aišku, žvelgiant į politinių sluoksnių gyvenimus, arba ko mūsų vaikai mokomi mokyklose ir universitetuose.

Mūsų šiuolaikinėje vakarų kultūroje ypač jaunimas dar nėra girdėjęs Evangelijos. Jie yra visiškai ignorantai Katalikų Bažnyčios tiesoms dėl to, kad niekas jiems nėra apie tai kalbėjęs. Kai kurie nešiojasi klaidingą, iškreiptą Evangelijos supratimą. Daugybei šiandien Kalėdos reiškia "dovanų davimą", arba reikalą rūpintis reikalingais materialinės paramos.

Abi mintys yra geros, bet nepaliečia Evangelijos širdies. Pamirštama, kad Kalėdos yra Jėzaus įsikūnijimo žmogumi šventė, bet ne tiktai išmokymas dosnumo.

Kiti yra girdėję tikros Evangelijos Žodį ir net Kristaus kvietimą savyje, bet ir jie, kaip turtingas Evangelijos jaunuolis, pasirenka pasaulio siūlomą garbę bei turtus.

Netikinčiojo grįžimas prie Dievo

Prieš Jėzaus Kristaus pažinimą mano gyvenimą charakterizavo du bruožai: išdidumas ir kažkoks nepajėgumas bei beviltiškumas. Aš augau savimi pasitikinčioje šeimoje, kur nebuvo reikalo lankyti bažnyčią. Aš buvau mokomas kitiems padėti, bet niekuomet neprašyti pagalbos sau. Aš vedžiau gana jaunas, savimi pasitikintis, visur laimintis. Ilgainiui, mūsų vaikams augant, aš pradėjau abejoti savo pajėgumais.

Aš nežinojau, kaip rūpintis šeima, nemo-
kėjau tvarkyti piniginių reikalų, nesupratau,
kaip susigyventi su žmona, kuri vis labiau
nuo manęs tolo. Charakteringa, kad aš pa-
dėjau svetimiems. Aš dirbau su vietos jau-
nuoliais. Tenai žmonės žiūrėjo į mane su
pasitikėjimu ir pripažinimu.

Tuo tarpu mano žmona įsijungė į vie-
tinę krikščionių maldos grupę, ir aš pra-
dėjau pastebėti joje pasikeitimą. Supratau,
kad krikščionybė atnešė jai gera. Mano
žmonos dvasinis augimas darėsi daug giles-
nis, negu jos apsisprendimas ir savęs dis-
ciplina galėtų to pasiekti. Ji darėsi vis lai-
mingesnė, rami ir savimi pasitikinti. Tuo
tarpu aš jaučiausi savimi netikras ir bevil-
tiškas savo gyvenimo atžvilgiu. Aš žinau,
jog ji meldėsi, kad ir aš dalinčiausi su ja
nauju gyvenimu.

Maždaug po 3 metų ir aš pradėjau lan-
kyti tą krikščionišką grupę ir buvau nuste-
bintas, kaip tie žmonės vieni kitus mylėjo,
su koku džiaugsmu ir ramybe jie tarp savęs
dalindavosi. Susitikdamas su jais kas sa-
vaitę, įsitikinau, kad Dievas yra tikrai. Kai
aš vis labiau atpažinau savyje Dievo planą,
pamačiau, kiek daug dalykų turėjo manye
keistis. Užuoat graužęsis dėl su savo žmona
pašlijusių santykių ir kaip pradėti juos
taisyti, aš pajutau atsakomybę už savo
vaikus ir pradėjau keisti keletą blogų savo
įpročių bei idėjų. Aš tikėjau, kad Viešpats
pakeis ir mane, jei aš jam leisiu. Jis nie-
kuomet manęs neapsunkindavo, bet per
maldą ir per naujus krikščionis draugus
išliedavo savo malonę atpažinti, koks sekan-
tis žingsnis yra reikalingas kasdieninio
gyvenimo problemose. Aš pradėjau išsi-
laisvinti iš abejonių, baimių ir nuodėmės,
kuri lig šiol mane kamavo. Pradėjau patirti
džiaugsmą, gilesnį tikėjimą ir ramybę, kurią
prieš tai mačiau tik kituose. Aš buvau su-
jaudintas, kokius pasikeitimus Jėzus manye
padarė Šv. Dvasios jėga. Jaučiausi labai lai-
mingas, išsilaisvinęs iš senos gyvenimo
padėties.

Tačiau ilgainiui pamačiau, kad visi tie
mano gyvenimo pasikeitimai nebuvo vien-
tik mano naudai. Pamačiau, kad visa tai yra
Dievo garbei ir Bažnyčios, Kristaus kūno,
atkūrimui žemėje. Atsimenu, atsivertęs Šv.
Raštą (Jono 15,16), skaičiau kaip kvietimą
naujam savo darbui: "Ne jūs mane išsirin-
kote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad
duotumėte vaisių".

Krikščionys iš vardo

Daugelis, kurie šiandien vadina save
krikščionimis, tokie nėra. Galbūt jie augo
krikščioniškoje šeimoje, tačiau retai arba
niekada nelanko bažnyčios, nedalyvauja
Mišiose, savo tikėjimo nepraktikuoja ir for-
maliai nepriklauso jokiai religijai. Jie yra
abejingi ir nejautrūs. Jie save vadina krikš-
čionimis, save laiko gerais ir atsakingais
žmonėmis, tačiau širdimi ir protu jie ar-
timesni netikintiems negu krikščionims. Jų
gyvenimo stilius ir vertybės nesiskiria nuo
netikinčiųjų. Jie nesijaučia esą nuodėmingi
ir nėra turėję asmeninių santykių su Jėzumi.
Kad Šv. Dvasia juose gyvena, jie neturi
supratimo. Popiežius Paulius VI, gerai tai
žinodamas, pasakė: "Šiandieną yra daugybė
krikštytų žmonių, kurie formaliai nėra at-
sisakę krikšto, bet kurie yra tam visiškai
indiferentiški ir pagal jį negyvena".

Reguliarūs bažnyčios lankytojai

Dalis tikinčiųjų yra reguliarūs bažnyčios
lankytojai, kiti dalyvauja bažnyčios veikloje
bei programose. Katalikai, kurie yra vos
praktikuojantys, lanko sekmadienio pamaldas
gana pasyviu būdu. Jie Evangelijos niekuo-
met nesuprato ir nepriėmė. Jie retkarčiais
meldžiasi, paprastai krizės atveju, jei jie
patys negali kontroliuoti padėties. Jų tikėji-
mas yra silpnas. Kas yra Jėzus ir išgany-
mą dovana, mažai jiems reiškia. Krikščioniška
moralė ir vertybės jiems nėra aiškios. Jie
retai gailisi dėl nuodėmės ir retai, arba nieka-
da, neina išpažinties. Jie nieko neranda Jėzu-
je bei jo Evangelijoje, kas keistų jų gyve-

nimą. Jie net nesuvokia savo varganos padėties. Svarbiausias skirtumas tarp “vos praktikuojančio” ir tik save besivadinančio krikščioniu yra toks, kad pirmieji, lankydami bažnyčią, girdi Evangelijos Žodį.

Praktikuojančios katalikės atsivertimas

Jei manęs būtų kas paklausęs prieš septynerius metus, kaip aš jaučiausi savo gyvenime, būčiau atsakiusi: “Puikiai. Viskas gerai vyksta”. Jei būčiau paprašyta išreikšti savo santykius su Dievu, būčiau atsakiusi: “Aš manau, mano santykiai kaip reikiant geri”. Iš tiesų aš niekuomet apie Dievą daug negalvočiau, išskyrus sekmadienio Mišiose. Po 16 metų katalikiško auklėjimo buvau įsitikinusi, kad apie Dievą daug žinau, bet vis tiek jis yra “Dievas” kažkur toli, nepasiekiamas, retkarčiais mane patikrinantis. Aš nuoširdžiai tikėjau, kad, man mirus, jis surinks visus “gerus” mano darbus, atims iš jų “bloguosius” ir, laimei lemiant, pateksiu į dangų. Aš vengiau daug apie tai galvoti ir maniau, kad man mirtis dar labai toli.

Mano pagrindinė mintis buvo, kad “Dievas padeda tiems, kurie pasideda sau” (ką per klaidą laikiau Šv. Rašto citata). Taip aš sunkiai bandžiau daryti viską, ką Bažnyčia įsakė. Man buvo lengviau daryti visus darbus, kurie buvo man uždedami, nes man reikėjo kitų įvertinimo. Aš norėjau, kad kiti manimi gėrėtųsi, mane girtų, pradedant tėvais, mokytojais, draugais mokykloje ir mano vyru.

Aš bandžiau kituose sukurti geros mergaitės vaizdą, išauklėtos krikščioniška dvasia, bet dažniausiai svajojančios tik apie asmenišką laimę ir pasitenkinimą. Aš nelaukiau savęs nuodėminga ir nesupratau, ką esu padariusi, kas reikalautų Jėzaus mirties ant kryžiaus. Aš taip pat žinočiau, giliau pamąsčiusi, kad aš nesu “šventoji”, bet kas gi aš esu? Tuomet nusprendžiau imti vidurinį kelią ir gyventi taip, kaip visi normalūs, geri žmonės aplinkui gyvena.

Aš labai norėjau būti laiminga. Pirmą vedybą, paskui vienas kūdikis ir antras. Pati tapau nerami, laukdama vis naujų įvykių. Norėdama būti tobula motina, pradėjau skaityti kiekvieną knygą, kuri lietė vaikų auginimą. Kai kurie patarimai susikryžiuodavo, o aš neturėjau jokio objektyvaus standarto tam patikrinti. Dažnai aš jausdavausi kalta, nežinodama, ar esu per daug griežta, ar nuolaidi. Tą nepastovumo jausmą perdaviau ir savo vaikams, nes mačiau augantį jų nepastovumą ir nuolatos ieškančius naujų. Aš pasidariau baiminga, matydama, kad negaliu atlikti tobulos motinos rolės.

Tose aplinkybėse pradėjau lankyti susirinkimą, kur žmonės kartu meldavosi ir dalindavosi savo gyvenimais. Kurį laiką stebėjau, kas ten darėsi, bet vis buvau skeptiška. Vieną vakarą kažkas ten kalbėjo apie Dievo duotą kiekvieno žmogaus širdyje tuštumą, kurią užpildyti gali tik Jėzus Kristus. Aš tuoj supratau, kad tas pasakymas tiko ir man. Išėjusi pradėjau mąstyti, kad Dievas gali būti tikras, gyvas ir man. Jis gali ir man kalbėti, tačiau aš bijojau, kad šiuo nauju krikščionišku gyvenimu gyventi aš negalėsiu.

Vieną popietį, paėmusi savo mažą mergytę iš lovytės, pastebėjau, kokia ji buvo laiminga mane pamačiusi. Aš pradėjau galvoti, kad ir Dievas laukė mano tokio šypsio visą amžinybę — šypsio vaiko, priklausančio savo Tėvui. Jis norėjo, kad aš nusigręžčiau nuo savo seno gyvenimo. Jis norėjo, kad aš atsisukčiau į jį ir pripažinčiau jį savo mylimu Tėvu. Tai neatsitiko žaibo greitumu, bet tai buvo Dievo meilės užtikrinimas, kokio aš niekada nebuvau patyrusi.

Tai buvo tik pradžia. Dievas Tėvas atsivėrė man, norėdamas, kad aš patirčiau meilę jo Sūnaus ir Šv. Dvasios. Daugiau nebuvau katalikė tik iš vardo, bet pradėjau vis giliau ir giliau įsisąmoninti į tiesą, kad Jėzus Išganytojas yra mano ir mano šeimos gyvenimo dalis.

Pareigingas krikščionis

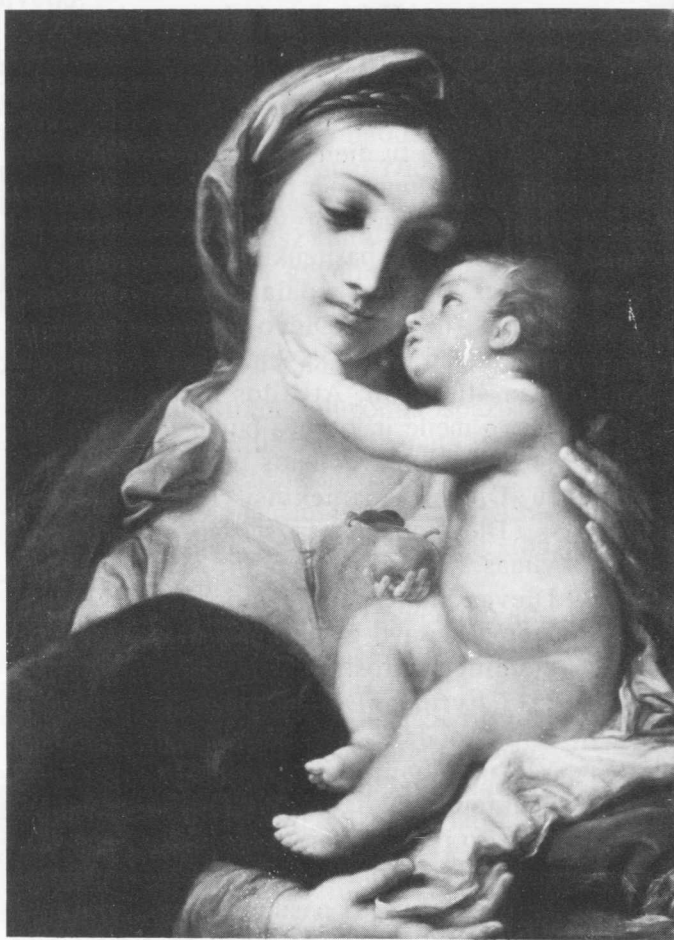
Pažiūrėkime į "pareigingą krikščionį", turintį stiprų troškimą tarnauti Dievui ir uoliai dalyvauti Bažnyčios gyvenime. Šios kategorijos katalikai myli Mišias ir dažniausiai jose dalyvauja. Tačiau tikrų dvasinio gyvenimo gyvybinių ženklų, kaip dalinimosi Evangelija su kitais, stokoja. Jie gal reguliariai atlieka išpažintį, bet tos pačios nuodėmės jų gyvenime metai po metų vis kartojasi. Tai reiškia, kad jų santykiui su Dievu kažko stokoja. Jie nepatiria Dievo meilės bei atleidimo. Gal jie meldžiasi, net kasdieną, bet mažai tejaučia gyvojo Dievo prisilietimą. Jie turi tikėjimą, bet kažko trūksta. Tas "kažkas" tai yra visiškas atsivertimas, atsigręžimas į Jėzų Kristų. Jie yra šaukiami į Jėzaus pažinimą ir jo kryžiaus jėgą, keičiančią žmonių gyvenimus.

Vieno kunigo liudijimas

Beveik 30 metų kalbėjau 119 psalmę su daugybe Kristaus kūno narių: "Per amžius, Viešpatie, tvirtai stovi Tavo žodis danguje, kartų kartoms reiškiasi Tavo ištikimybė". Kaip skolą Dievo ištikimybei, gerumui ir gailestingumui aš atpažįstu savo nedėkingumą. Nežiūrint daugelio metų ištikimo kunigo tarnybos, aš žinau, kad be Dievo gerumo aš ir šiandien būčiau cinikas, kandus, keliaujantis savo senais keliais.

Po II Vatikano susirinkimo atėjo įtampa tarp seno ir naujo su keitimosi baime. Tuo laiku aš buvau teologijos fakulteto narys, atsakingas už studentų dvasinį formavimą jų studijų metais. Bažnyčios atsinaujinimas "atėjo", bet jos atnaujinimo pastangose aš mačiau daugiau pasidalinimą, negu vienybę; užsidarymą, negu naują gyvenimą; individualizmą, negu broliškumą. Tam aš neturėjau jokio atsakymo. Aš troškau taikos ir rūpinausi ateitimi. Viduje visa to aš meldžiau Viešpatį ramybės, kuri atrodė taip toli, nepasiekiama.

Ilgesys manyje atrasti Dievą vis augo.

Marija su Kūdikiu

Batoni

Aš žinojau, kad dalis manyje esančios tuštumos buvo tai, kad Dievas man buvo labai toli. Aš svajojau, kad "galėčiau atrasti Dievą ir patirti jį gyvą". Aš nežinojau, ką reiškia "Dievą rasti", bet mano ilgesys neišnyko.

Besiruošiant 1973-tų metų Kalėdoms, aš praleidau tris dienas susikaupime, meldamasis ir pasninkaudamas vienumoje. Ir vėl troškimas atrasti Dievą buvo su manimi,

bet kaip kvailas aš buvau ieškoti Dievo pagal savo akademinius metodus ir būdą. Iš duotų man Kristaus gimimo pasiruošimui sugestijų galėjau tik patikrinti savo sąžinę iš vieno klausimo: "Kuo Dievas džiaugiasi mano gyvenime, ir ar aš tuo džiaugiuosi?"

Tačiau tų dienų vienuma parodė mano egocentriškumą net iki tokio taško, kad aš formavau savo gyvenimą pasisekimo, atpažinimo ir pasitenkinimo linkme, prašydamas Dievą tik palaiminti mano rankų stabus (dievus). Dievo malonei padedant, atgailavau ir per jo Sūnų Jėzų Kristų prašiau atleidimo. Atgailos metu aš pajutau Dievo meilę ir jo gyvą buvimą manyje nauju būdu. "Sugrudusios ir sutrintos širdies tu, Dieve, napaniekinsi" (Ps 51-19).

Dievo atlaidumas, susitaikymas ir jo buvimas atsirado su manimi. Aš žinojau, kad Dievas mane palietė, norėdamas, kad aš kreipčiau savo gyvenimą, pasiduodamas jo maloniems troškimams.

Patyrimas Dievo gailestingumo ir atlaidumo davė man drąsos pradėti sekti Viešpatį nauju būdu. Nežiūrint ateities netikrumo, jis davė man troškimą klausytis jo balso ir prie jo artėti. Aš žinau, kad Viešpats yra ištikimas. Per paskutinius 10 metų mano gyvenimas pasikeitė drastiškai. Vietoje abejonės, aš įsitikinau Dievo buvimu ir jo jėga Bažnyčios gyvenime. Viltis pakeitė prievartaujantį sprendimą, atgaila nugalėjo neapykantą ir cinizmą, o Dievo garbinime išnyko mano šauksmas: "Viešpatie, kaip galiu aš Tave atrasti?"

"Pagarbintas tebūna Dievas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvas ir visokios paguodos Dievas, kuris teikia mums paguodos visoje mūsų prispaudoje taip, kad mes galime guosti patekusius į prispaudą ta paguoda, kuria mes patys esame Dievo guodžiami" (2 Kor 1,3).

Krikštyti vaikai

Toliau spektre matome vaikus, augančius krikščioniškoje šeimoje. Pirmaisiais

Bažnyčios amžiais kūdikių krikštas nebuvo praktikuojamas. Tik vėliau, gale 5-to šimtmečio, jis tapo universaliu papročiu. Nors Bažnyčia pripažįsta, kad krikštas išlieja kūdikiui malones, ištraukdamas jį iš šėtono nagų, bet, nežiūrint to, Bažnyčia taip pat atpažįsta, kad vėliau asmenišką atsivertimą — atsisukimą į Dievą yra vis tiek reikalingas. Krikštyti vaikai vėliau yra reikalingi subrendusios atgailos už nuodėmes ir apsisprendusio atsidavimo Jėzui Kristui, savo Išganytojui ir Viešpačiui.

Šiame reikale krikščionys ir katalikai tėvai turi būti apsisprendę ir tikri. Dažnai mes prileidžiame, kad krikščioniškoje šeimoje pakrikštyti vaikai natūraliai tampa krikščionimis. Tačiau daugelio šių laikų krikščionių šeimose pasirodė, kad tai nėra tiesa. Daug tėvų pamato, kad užaugę jų vaikai atmeta, paneigia krikščioniškas tiesas, praktiką ir įsakymus. Dažnai net tėvai nenumato savo vaikų pražūties. Norint apsaugoti nuo tokios padėties, negalima gėrėtis, kad vaikai yra "geri", kad viskas "gerai sekasi", bet reikia geriau suprasti, kad ir jie širdies gilumoje yra nuodėmingi. Kaip dažnai vėliau reikia tėvams gėdytis vaikų elgesio namuose, mokykloje ar kitoje aplinkoje. Tokioje padėtyje tėvai gali pamatyti, kaip labai jų vaikams yra reikalingas Jėzus ir su koku pasišventimu jie turėtų skiepyti savo vaikuose tikėjimą nuo pat kūdikystės dienų.

Krikštyto jaunuolio atsivertimas

Jei anksčiau kas nors būtų mane paklausęs, kas yra pasaulio Viešpats ir Išganytojas, tai būčiau atsakęs teisingai. Savo katalikiškame auklėjime buvau tėvų mokomas, kad Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, priėmė žmogaus kūną, gyveno, mokė ir mirė ant kryžiaus. Mūsų 9-nių asmenų šeima kasdieną kartu kalbėjo rožinį. Nors ši praktika pamažu išnyko iš mūsų šeimos, bet bažnyčios lankymas pasiliko. Mano tėvai iki šios dienos kasdieną dalyvauja Mišiose.

Iš tikrųjų jie ir vaikus mokė, kaip yra svarbi Eucharistija, ir per keletą metų aš sekiau jų pavyzdžiu, dalyvaudamas kasdieninėse Mišiose. Katalikišką auklėjimą aš gavau pradžios mokykloje ir benediktinų gimnazijoje. Sutvirtinimo sakramentą gavau, būdamas 12 metų. Tačiau mano auklėjimo vaisiai mano gyvenime neliko labai aiškūs. Nors aš turėjau teisingus atsakymus į įvairius klausimus, bet mano žinios nebuvo gyva realybė. Dalyvavimas sakramentuose nekeitė mano gyvenimo. Išsimokslinimas buvo aukščiausias tikslas mano gyvenime. Aš siekiau kitų matomų bei apčiuopiamų pasaulio vertybių. Aš tikėjau, kad, jei įsigysiu universiteto diplomą, aš būsiu visiškai laimingas. Siekiau karjeros ir prestižo.

Tai buvo mano ilgo laiko tikslas. Trumपालाकिस mano tikslas buvo malonumai. Būdamas gimnazijoje, aš dariausi vis labiau egocentriškas, visuomet turėjau išeiti laimėtoju. Norėdamas išlaikyti savo gerą vardą, apgaudinėjau tėvus. Šešiolikos metų būdamas, siekiau sekso ir draugystės. Prisimenu, kai draugų tarpe kilo klausimai: "Kam aš gyvenu? Koks mano gyvenimo tikslas?" Panašios mintys nekiltų tam, kuris pažįsta Jėzų.

Jėzus savo gailestingumu atidarė man akis. Aš išgirdau Evangeliją, su kuria mane supažindino krikščionys draugai. Man parodė, kad aš esu nuodėmingas, turiu daryti atgailą ir atiduoti savo gyvenimą Jėzui Kristui. Tik jis galėjo mane pakeisti. Aš išpažinau Jėzų Kristų savo asmeniniu Išganytoju ir Viešpačiu, kuris anksčiau man buvo tik vardas, nepajėgus padėti man kasdieninėse gyvenimo problemose. Aš neabejoju, kad prieš tai buvau kaip Lozorius kape, miręs ir suraišiotas. Bet Jėzus prikėlė mane gyvenimui, kai aš buvau dar tik 16 metų, kad

galėčiau tarnauti Kristaus Kūnui — Bažnyčiai.

Dabar Šv. Raštas ir Bažnyčios tradicijos man yra gyvos, nešančios džiaugsmą ir mokydamos, kad Kristus gyvena manyje Šv. Dvasia, kuri parodo mano nuodėmingumą, duodama jėgų gyventi pagal Dievo įsakymus. Būdamas 20 metų, aš jaučiuosi tikrai laimingas ir dėkingas, kad Jėzus Kristus prikėlė mane naujam gyvenimui ir leidžia man jam tarnauti.

Klausimai patikrinti tikėjimą

1. Ar aš širdimi tikiu ir lūpomis išpažįstu, kad Jėzus Kristus yra Viešpats ir kad Dievas jį prikėlė iš numirusių?
2. Ar aš nuolatos jaučiu Tėvo meilę ir Šv. Dvasios jėgą? Ar jaučiu jos pagalbą kasdieniniame savo gyvenime?
3. Ar mano nusiteikimai ir gyvenimo stilius remiasi Dievo įsakymais? Ar aš gyvenu pasaulio dvasia?
4. Ar aš meldžiuosi kiekvieną dieną? Ar aš prašau Dievą tik materialinių dalykų? Ar garbinu Jėzų ir jam dėkoju, kad jis yra mano Išganytojas ir Viešpats?
5. Ar aš matau savo nuodėmingumą ir dėl to gailiuosi? Pavyzdžiui, pyktį, neapykantą, neatlaidumą, pavydą ir t.t.
6. Ar mano dalyvavimas sakramentuose yra gyvas, ar tik pareigos atlikimas? Ar aš jaučiu norą dalyvauti Mišiose? Ar tik laukiu, kad jos greičiau pasibaigtų?
7. Ar dalinuosi su kitais savo tikėjimu į Jėzų Kristų? (Mes galime evangelizuoti tik tuomet, kai mūsų tikėjimas yra gyvas. Kitais atvejais mes nematysime reikalo nei neturėsime noro nešti tą gerąją naujieną kitiems ar net savo šeimos nariams).

Iš anglų kalbos išvertė P. Abromaitienė.

■ Romoje įvykusiose rugpjūčio 14-18 dienomis rekolekcijose dalyvavo keli tūkstančiai kunigų, jų tarpe 27 buvo atvykę iš Lietuvos.

■ Kauno arkivyskupijos kancleriu yra paskirtas kun. A. Svarinskas o seminarijos rektoriumi — kun. S. Tamkevičius.

Moters rolės pasikeitimai bažnyčioje ir visuomenėje

(Jaunimo konkurse V vietą laimėjęs rašinys)

Vaiva Vygantaitė

Per daugelį metų moters rolė bažnyčioje ir visuomenėje yra labai pasikeitusi. Pirmiau ji buvo labai suvaržyta, o dabar daug laisvesnė. Šis pasikeitimas labai gerai matomas tiek vienuolių seselių, tiek paprastų moterų gyvenime.

Seselių vienuolių gyvenimas yra geriausias pavyzdys, kaip pasikeitė bažnytinis moters gyvenimas. Viduramžiais vienuolynai buvo statomi toli nuo žmonių. Ten vienuolės meldėsi, stengėsi geriau pažinti Dievą. Tai užimdavo didžiausią jų dienos dalį. Jos labai mažai turėjo ryšių su žmonėmis. Tačiau 1633 metais šv. Vincentas Paulietis įsteigė Artimo meilės (Sisters of Charity) seseris. Šių seselių tikslas buvo padėti kitiems: vargšams, alkaniems, benamiams, bet taip pat už juos melstis. Po šios vienuolijos įsteigimo ir didelio pasisekimo popiežiai pageidavo, kad vienuolės eitų dirbti tarp žmonių.

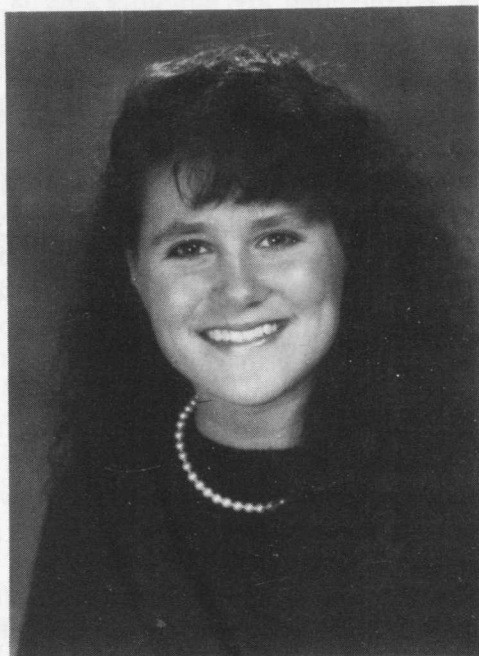
Didžiausias pasikeitimas įvyko 1962-1965 m., kai Antrasis Vatikano susirinkimas nutarė, kad vienuolės gali gyventi tarp šeimų, draugų ar kitų seselių. Leido seselėms gyventi mažomis, neformaliomis grupėmis. Tokioms "modernioms" seselėms nebereikėjo dėvėti ilgų, tamsių drabužių. Jų drabužiai buvo panašūs į pasauliečių moterų apsirengimą. Žinoma, seselių pagrindinis gyvenimo tikslas nepasikeitė: melstis

ir atlikti gerus darbus, padėti žmonėms. Pasikeitė tik tikslo siekimo būdai ir aplinkybės. Jos gali studijuoti ir siekti įvairių profesijų.

Eilinės moters gyvenimas taip pat yra labai pasikeitęs. Senais laikais mergaitė vos 15 m. amžiaus jau dažnai būdavo išteklėjusi ir augino vaikus. Jos nuolat būdavo namie, nebuvo išsimokslinusios, neturėjo supratimo apie ekonominį gyvenimą. Indijoje moteris buvo laikoma tik daiktu. Vyrai buvo pagal įstatymus aukštesnio lygio už moteris. Indė mergaitė, būdama 15 m. amžiaus, būdavo parduodama vyro tėvams. Ji turėjo išmokti visuomet klausyti savo vyro.

Net ir atėjus renesanso amžiui, moters padėtis nedaug tepasikeitė. Tiek katalikų, tiek protestantų dvasininkija vis pirmenybę teikdavo vyrams. Vėliau moterys buvo mokomos verpti, austi, siūti, bet aukštesnieji mokslai joms nebuvo prieinami. Kartais moterys galėjo padėti vyrams dirbti namie, bet kitur išeiti negalėdavo. Uždirbtus pinigus turėdavo atiduoti vyrams.

Kilus industrinei revoliucijai, fabrikai buvo priversti samdyti įvairiems darbams moteris, nes vyrų neužteko. Tai buvo ypač naudinga netekėjusioms moterims. Joms buvo gera proga užsidirbti pinigų savo buitiniams reikalams.

Vaiva Vygantaitė

Jeigu moteris buvo ištekęs, tai dar ir dabar ji turėjo uždirbtus pinigus atiduoti vyrui.

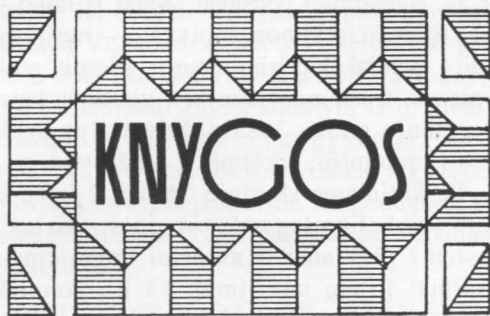
1850 metais dideli fabrikai pradėjo atidaryti mažas krautuvėles, kur galėjo moterys dirbti. Jos turėdavo dirbti ilgas valandas. Apie tai sužinojusios kaimo moterys paliko savo ūkius ir kėlėsi į miestus uždarbiauti. Atsirado toks moterų perteklius, kad ir taip jau nedideles jų algas dar labiau sumažino.

“Moterų teisių sąjūdis” prasidėjo Europoje ir Amerikoje. Moterys pradėjo reikalauti ir prašyti sau teisių mokslo, darbo, socialinio gyvenimo ir politikos srityse. Pirmiausia Ohio valstijos aukštosios mokyklos priėmė ir moteris studijuoti. Kasmet reikalai pradėjo gerėti. Niujorke buvo pakeisti įstatymai, liečiantys materialinius dalykus ir žemę. Moterys galėjo turėti žemės savo vardu. 1870 m. moterims buvo leista balsuoti. 1895 m. joms buvo leidžiama pasirinkti profesiją ir joje tobulintis.

Šių dienų moterys jau turi išsikovojusios lygias teises su vyrais. Nors tam tikra diskriminacija dar vis jaučiama, bet pasaulis vis dėlto atidarė moterims duris. Moterys gali auginti šeimą ir turėti kokį nors profesinį darbą tuo pačiu metu.

Pasaulietės moterys jau ir bažnyčioje turi daugiau teisių. Jos gali skaityti, dalinti Komuniją, o protestantų bažnyčiose net kunigauti. Prisimename, kad dar taip neseniai moterims buvo draudžiama įeiti į presbiteriją, bažnyčioje turėjo būti užsidengusios galvą ir pan. Tad moterys ne tik visuomenėje, bet ir bažnyčioje įsigijo daug teisių.

Laikraščiuose ir žurnaluose tenka skaityti straipsnių, analizuojant, ar Dievas turi būti piešiamas kaip vyras; ar Dievo sąvoka gali apimti lygiai ir vyrą, ir moterį. Bus labai įdomu matyti, kaip moters rolė vystysis ateityje.

Dvi poezijos knygos ir viena — prisiminimų

A. R.

Eilėraščiai kaip perlai

Yra autorių, kurie daug nerašo; atrenka mintis ir žodžius, lyg perlų vėrinį, ir parodo rinkinei publikai, iš jos nesitikėdami nustebimo šūksnių nei laurų. Jie yra ypač brangūs, nes ir patys brangina talentą, jo nešvaisto, lyg smėlio, saujomis...

Alfonsas Tyruolis išleido septintą savo originalios poezijos knygą “Šiapus ir anapus saulės”, palaukęs net 15 metų nuo paskiausios “Diemedžio paunksmėje” (1974 m.). Ir dešimties metų pertrauka nuo puikiai išleisto (M. Morkūno) “Himnai nakčiai” (1979) Novalio poezijos vertimo. A. Tyruolis turi savo “aukso skrynių” net vienuolika vertimų; devyni išspausdinti: Gėtės, Šilerio, Elioto, Dantės ir kt., o du jau ruošiami spaudai.

“Šiapus ir anapus saulės” — 103 puslapiai klasikinės eilėdaros eilėraščių, suskirstytų į keturis skyrius: Prarastoji diena, Pasikeitimų

■ Belgijoje, Briuselio mieste, atidarytas Pabaltijo kraštų krikščionių demokratų informacijos biuras. Dalyvavo atidaryme Europos parlamento krikščionių demokratų frakcijos pirmininkas dr. Egin Klopsch, keletas Belgijos pareigūnų, Lietuvos krikščionių demokratų pirmininkas Egidijus Klumbys, lietuvių krikščionių demokratų sąjungos vicepirmininkas inž. Adolfas Venskų iš Paryžiaus.

■ Čikagoje, Meno Institute, darbuojasi pranciškonas kun. Jerry Bloom, menininkas. Jis yra teologijos mokykloje gavęs magistro laipsnį, bet taipgi išėjęs meno studijas. Kuria iš molio, medžio, daro meniškų atspaudus drobėje, kuria liturginius drabužius ir indus. Jo meno paroda įvyko spalio 2-4 d. Šv. Petro bažnyčioje Čikagoje, ryšium su šv. Pranciškaus diena.

metas, Nemarumo pėdsakai, Aidai iš laiko gelmių. Eilėraščių temos, motyvai — nurimusios širdies akordai iš prisiminimų ir gilesnių realiųjų. Svajonės, troškimai, jaunystė, gimtinės vaizdai ir artimųjų meilė. Visa nušviesta lyg švelniu saulės spinduliu, tikėjimu į amžinybę.

Paskutiniame skyriuje "Aidai iš laiko gelmių" yra kelios legendos ir odės, skirtos didiesiems įvykiams ir autoriui brangiems asmenims: Prūsų sukilimas 13 a., Amerikos nepriklausomybei — 200 m., Vilniaus universitetui — 400 m., Lietuvos krikštui — 600 m., Maironiui, Vaitkui, Jurgiui Matulaičiui, Marijai Kaupaitei.

Alfonsas Tyruolis. "Šiapus ir anapus saulės". Eilės lyrinės ir epinės. Išleido ir spaudė M. Morkūno spaustuvė Čikagoje 1989 metais. Dail. P. Aleksa.

Jaunas "Baltas kalėdaitis"

Kodėl jaunas? Tai yra jauno autoriaus Juliaus Kelero (gim. 1961 m.) antrasis eilėraščių rinkinys. Pirmasis — "Žiemos valtytės" išleistas 1988 m. "Vagos" leidyklos Vilniuje.

Juliaus Kelero biografija trumpa, bet kondensuota: Vilniuje studijavęs dainavimą, literatūrą, dirbęs Lietuvos kino studijoje redaktorium, Vilniaus universitete, literatūros katedroje asistentu, poetas, eseistas, spaudos bendradarbis (laimėjęs ir premijų); šiapus Atlanto — Illinois universiteto Lituanistikos katedros studentas ir (kaip knygos aplanke skelbiama) jau asistentas.

Kaip gyvenime, taip ir poezijoje būdingas kondensuotumas: gausu temų, užfiksuotų istorinių įvykių, didelis žodingumas, įvaizdžių, metaforų įvairybė.

Idomiam autoriaus "žody" — knygos aplanke — svarstoma: kas yra poezija? Autorius į tą klausimą negalįs atsakyti.

"... tik matau, kaip elegiškai ji gyvena brolio nuotraukose, kur mėnulis yra svarbesnis už kitus šviesulius, kur gyventi reiškia ne žinoti ir ne turėti, ne gauti ir ne parduoti".

"Baltasis kalėdaitis" — originali poezija formos ir turinio atžvilgiu. Vėl cituoju autorių: "Bene geriausia poezijos dalis yra sukurta, apmąstant praeitį". Šioje knygoje praeitis ypatinga. Ne autoriaus asmeninė praeitis, bet jo tautos tragiška praeitis.

Knyga suskirstyta į tris neįvardintus skyrius; sunku suprasti, kokių pagrindų. O eilėraščiai dažnai įdomiais ir kartais keistais vardais: Kaip šunys sniege, Sniego rožančiai, Senoji vaško technologija ir t.t.

"Orfėjiškasis" (47 psl) ir kai kurie kiti — niliūniški eilėraščiai. Kitų lietuvių poetų įtaka nepastebima.

Yra eilučių ritminis bangavimas, daugiausia be rimų. Skaitai lyg įmantrią prozą, bet klusniai susiglaudusią dažniausiai į penkių eilučių stulpelius. Bet nepasakysi, kad tai proza, nors vartojami ir proziškiausi žodžiai: šoblė, kartūnas, skepeta, aneksija, kardiograma, šiukšlynas ir t.t. Ne tik įvaizdžiai, metaforos... Originalių vaizdų ir memorabilijų (dar negimus!) srautas verčia skaityti be atokvėpio... Apie pokarį, tremtinius, sukilėlius... Yra ir erotikos. Daugumoje eilėraščių — religinė nuotaika.

Pats antraštinis "kalėdaitis", kitur Lietuvoje vadinamas plotkele, dvasišką duona, Kūčių paplotėliu, tiesiogine prasme pavartotas tik viename eilėraštyje (32 psl.).

Julius Keleras. "Baltas kalėdaitis". Eilėraščiai. Išleido "Ateities" literatūros fondas 1990 m., spaudė "Draugo" spaustuvė. Iliustruota dail. Petro Aleksos. Knygoje gausu įdomių Viliaus Kelero meniškų nuotraukų. Kaina 6 dol., kietais viršeliais — 8 dol.

Antaninos Garmutės "Ąžuolų randai"

"Tėviškės žiburiai" Kanadoje išleido vertingą knygą, suredaguotą kun. dr. Gaidos. Šioje knygoje autorė ir dar šeši pasakoja savus išgyvenimus: ištremimą, kančias Sibire, vargus sugrįžus į Lietuvą, kur jiems buvo sunku rasti vietą gyventi ir nebeįmanoma savo srityje dirbti. Antanina Garmutė, Kauno gatvėje sugauta paauglė, praėjo ilgą baimių ir vargų kelią, dažnai neužjausta net savųjų — lietuvių. Bet jos pasakojime, pavadintame "Ešelonai", nėra pagiežos ar kerštingumo. Gero stiliaus ir krikščioniškos, atlaidžios dvasios pasakotoja. Neseniai teko išeivijos periodikoje skaityti ir jos eilėraščių.

Tarp kitų pasakotojų knygoje yra mokytoja Anelė Berčiūnaitė-Jodelienė ir jos vyras, ištremtas su kūdikiu — Nijolyte, kuri vos išliko gyva. Grįžusiems į Lietuvą Jodeliams nebeleido mokytojauti. Kitas pasakotojas — medikas Jonas

Paukštys. Anot jo, kaip operuojant žmogų liekančios gilios žymės — randai, taip ir žmonių sielose kančios bei skriaudos paliekančios neišdildomus randus. Iš čia ir knygos pavadinimas.

Pasakoja sesutės ir motina, išvežtos nuo Žuvinto ežero; gražios, skaisčios, lyg tos Žuvinto gulgės, o grįžusios — išsekusios, Sibiro darbų iškankintos, nors sielose vis dar skaidrios, lyg tos gulgės... Pasakoja kiti — žemaičiai ir aukštaičiai, kurių gyvenimai buvo suniokoti žiaurių išvežimų į žiaurią katorgą įvairiose Sibiro vietose.

Visus tuos pasakojimus surenka ir užrašo pati tremtinė, pati iškentėjusi, Antanina Garmutė knygoje „Ažuolų randai“. Tai dokumentuota mūsų brolių ir sesių kančių knyga, jų likimų epopėja, gaunama „Tėviškės žiburių“ redakcijoje Toronte, Kanadoje, ir kitur pas knygų platintojus.

Ne tik verta, bet visiems išeivijoje būtina šią knygą paskaityti.

Atsiųsta paminėti

Pranas Kuraitis. FILOSOFIJOS RAŠTŲ RINKTINĖ. Spaudai paruošė Antanas Vaičiulaitis. Išleido „Ateitis“ 1990 m. Aplankas dail. Nijolės Palubinskienės. 382 psl., kieti viršeliai, kaina nepažymėta. Ši Pr. Kuraičio filosofinių raštų rinktinė pateikia jo raštinio palikimo skerspjūvį. Rinktinėje sutinkami tiek P. Kuraičio raštai grynosios filosofijos temomis, tiek kitų filosofų vertinimai, tiek ir pasisakymai gyvenimo meto keliamaus klausimais. Labai vertingas šio rinkinio priedas — Juozo Girmiaus Prano Kuraičio asmens aprašymas. Čia Kuraitis aptariamas kaip asmuo, kaip dvasininkas, kaip akademikas, ir įvertinamas jo filosofinis palikimas. Knygos gale yra terminų žodynas, paruoštas Rimo Černiaus.

Tomas Venclova. TANKĖJANTI ŠVIESA. Eilėraščiai. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 7338 S. Sacramento Ave.,

Chicago, IL 60629. Knygos apipavidalinimas Henrietos Vepštienės. Kieti viršeliai, 70 psl., kaina 8 dol. Pats autorius taip apie savo knygą rašo: „Ši nedidelė knyga sudaryta iš originalių eilėraščių ir vertimų. Visą gyvenimą dirbu abiejose srityse. Man jos yra visiškai lygiateisės: tarp dviejų žanrų neižiūriu ne tik bedugnės, bet ir didesnės spragos. Norėčiau, kad jos neižiūrėtų ir skaitytojas“.

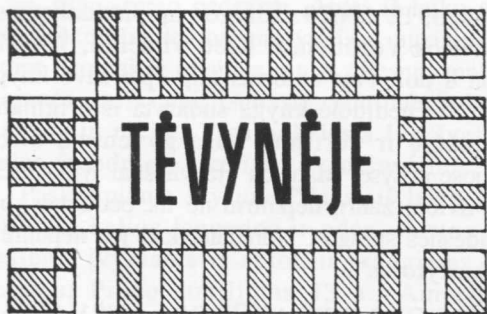
EGZODO LITERATŪROS ATŠVAITAI. Išeivių literatūros kritika. Sudarytojas, įvado ir paaiškinimų autorius Liūtas Mockūnas. Išleido „Vaga“ Vilniuje 1989 metais. Kieti viršeliai, 688 psl. Knygos pratarinėje rašoma: „Pastaruoju metu išeivija ėmė aktyviau bendradarbiauti su gimtuoju kraštu, o Lietuvoje savo ruožtu sustiprėjo dėmesys tai kultūros daliai, kuri buvo priversta plėtotis svetur. Visi pajutome, kad ją būtina kuo greičiau integruoti į vientisą lietuvių kultūros istoriją. ‘Vaga’ leido ir leidžia žymiausių išeivijos poetų ir prozininkų kūrybos rinktines, bet tai tik pavieniai akmenėliai didelėje ir spalvingoje išeivių literatūros freskoje. Leisdami šią išeivių literatūros kritikos antologiją, tikimės pateikti Lietuvos skaitytojams platų išeivių literatūros vaizdą“.

Herman Melville. BALTASIS BANGINIS. Romanas. Išvertė P. Gaučys. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1990 m. Knygos viršelis ir aplankas Vytauto O. Virkau. 347 psl., kaina 10 dol. Tai yra jūros nuotykių romanas, parašytas pasaulinio garso rašytojo, kuris čia pasakoja apie kelionės vargus vandenynuose, ieškant banginių. Skaitytojas šiuo romanu bus tikrai patenkintas, nes pamatys naują ir įdomų gyvenimą jūrose.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 47. Leidžia JAV LB Švietimo taryba. Redaktorius ir administratorius — Juozas Plačas, 3206 W. 65 th Pl., Chicago, IL 60629

■ Kryžių kalno tarybos valdybos pirminkas J. Šerkšnys „Tiesoje“ painformavo, kad ta šventa vieta tvarkoma. Kelias į Kryžių kalną išasfaltuotas. Sudaroma asfaltuota aikštelė automobiliams, įrengtas apšvietimas, ruošama nauja vieta kryžiams.

■ Australijos katalikų socialinio teisingumo tarybos nare tapo dr. Jūratė Flanagan-Kontvilaitė, atstovaudama Tasmanijos provincijai. Ji yra baigusi Tasmanijos universitetą ir Hobarte dirba kaip švietimo departamento pradžios mokyklų gydytoja.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

LIETUVOS PAŠTO ŽENKLAI

Lietuvos Ryšių ministerija išleido meninį voką, ant kurio išspausdintas dailininkės V. Skabeikienės sukurtas Lietuvos Respublikos pašto ženklas. Šiuo spausdiniu norima pažymėti Lietuvos Respublikos atkūrimą. Tai pirmasis Lietuvos pašto ženklas, išleistas po 50 metų pertraukos vieno milijono tiražu. Jis turėjo didelę paklausą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Buvo greit išpirktas. Netrukus buvo išleistas meninis vokas su Lietuvos pašto ženklu Tautinei dainų šventei, ir kitas — Lietuvių kalbos metams pažymėti. Ant ženklų užspausdinta "Lietuva 1990".

Lietuvos pašto ženkluams sukurti konkurse dalyvavo daug dailininkų. Jie pateikė įdomių pasiūlymų. Leidybos komisija patarė išleisti daugiau kaip 10 naujai sukurtų pašto ženklų pavyzdžių. Ženklų spausdinimo galimybės labai sunkios, pirmieji bandymai pašto ženklus išspausdinti Kauno "Spindulio" spaustuviėje buvo nesėkmingi. Ryšių ministerija atsiprašė Lietuvos gyventojus už ženklų kokybę, kurie bus pardavinėjami artimiausiu metu. Juos reikės susikarpyti ir patepti klijais.

Lietuvos ženklais apmokėtus laiškus galima siųsti ne tik Lietuvoje, bet ir į Latviją bei Estiją. Nė viena užsienio šalis dar negrąžino laišku, už kurių pasiuntimą apmokėta Lietuvos pašto ženklais. (Tiesa)

PASIKEITIMAI VILNIAUS MIESTE

Prasidėjus Vilniaus miesto Tarybos V sesijai, pirmajame posėdyje buvo kalbėta dėl V. Lenino, V. Kapsuko paminklų, I. Černiachov-

skio kapo ir antkapinio paminklo perkėlimo į kitą vietą, o taip pat dėl kelių sostinės aikščių pervardinimo. Sesijos posėdį pradėjo Vilniaus miesto Tarybos pirmininkas Arūnas Grumadas, sakydamas, kad senamiesčio širdis — Rotušės aikštė, bet jos, galima sakyti, neturime. Reikia ją rekonstruoti, tačiau trukdo paminklas V. Kapsukui.

Dėl paminklo I. Černiachovskiui A. Grumadas motyvavo, kad tai vienintelis Vilniaus centre išlikęs kapas su antkapiniu paminklu. Pasitarus su giminėmis ir laikantis visų priimtų papročių, siūlė perlaidoti palaikus Karių kapinėse.

Lukiškių aikštė, kurioje stovi paminklas V. Leninui, turi senas istorines tradicijas, susijusias su 1863 metų sukilimu, kovą prieš carizmo politiką, kovą už lietuviybę. Šią aikštę taip pat reikėtų rekonstruoti, kad ji atsispindėtų idėjų tęstinumu. Buvo pasiūlyta nuimti A. Sniečkaus bareljefą nuo savivaldybės rūmų pastato.

Pirmuoju pasisakęs deputatas S. Urniežius buvo užsimojęs dar plačiau, kad būtų svarstomas ir kitų pokario metų paminklų ar memorialinių lentų likimas. Tačiau dauguma deputatų nutarė, kad skubėti nedera. Sudaryta komisija pateiks kitai sesijai sąrašą nukeltinų paminklų, bareljefų (jų Vilniuje daugiau kaip 200), ir tada bus sprendžiama, kur ką perkelti ar likviduoti.

Deputatai (63 balsais už, 7 prieš, 2 susilaikė) priėmė A. Grumado pasiūlymą. (Tiesa)

ŠIEMET LIETUVOJE IŠAUGINTA DAUG LINŲ

235 Lietuvos linininkystės ūkiai išaugino beveik 40 tūkstančių hektarų linų. Juos išdirbus, žemdirbiai gaus nemažą pelno. Panevėžio gamybinis susivienijimas "Linas" šiemet pagamins 31 milijoną kvadratinų metrų lininių audinių.

Per metus linininkystės ūkiai sukaupia 36-40 tonų linų spalį. Didelę dalį spalį žadama panaudoti plokščių gamybai, likusius apdailos plytelėms, elektronikos izoliacijai. Neaustinę medžiagą panaudoti kaip veltinį. Iš plastmasės su spaliais gali būti gaminamos automobilių detalės, prekėms pervežti dėžės, įpakavimai.

Respublikos vyriausybei linininkai siūlo linų supirkimo kainas padidinti. Linų audinių kainos taip pat pakils dvigubai nei dabar yra. (Tiesa)

Dramblio kaulo laužas

Didžiulis dramblio kaulo laužas suliepnsojo Kenijoje, kad paskelbtų pasauliui apie katastrofišką dramblių padėtį. Prireikė 60 tonų malkų ir 140 galionų žibalo, kad karštis būtų pakankamas ir sudegtų 2400 dramblių ilčių, iš viso 12 tonų šiaip nedegančio dramblio kaulo, kurį Kenijos gamtos apsaugos darbuotojai konfiskavo iš brakonierių per pastaruosius ketverius metus.

Dramatišką ceremoniją pradėjo šalies prezidentas, uždegdamas apie 6 metrų aukščio bokštą, sukrautą iš dramblio ilčių. Šis laužas — paminklas šimtams tūkstančių dramblių, kuriuos per pastarąjį dešimtmetį nužudė brakonieriai, yra simbolis Kenijos ryžto nutraukti brakonieriavimą bei pasaulinę dramblio kaulo prekybą, nes tai naikina Afrikos dramblius. Per šį dešimtmetį Kenijos dramblių banda sumažėjo nuo 65 iki 17 tūkstančių individų, o visoje Afrikoje — nuo 1,3 milijono iki 625 tūkstančių.

Ko tik nedaroma iš dramblio kaulo, kurio rinkos kaina nuo 1981 m. patrigubėjo. Iš jo daro pianino klavišus, statulėles, įvairius ornamentus ir t.t. Pardavusi visas tas iltis, kurių daugelis išluptos iš jauniklių kaukolių, Kenija pelnytų 3 milijonus dolerių. Bet, prezidento žodžiais tariant, "Kenija akivaizdžiai negali raginti pasaulį nepirkti dramblio kaulo, o pati jį pardavinėti". Ši kremacija organizuota ne tik brakonieriams ir pirkliams įspėti. Sykiu norima, kad naudotojai taip pat pagalvotų, kokią rinką jie palaiko. Štai ką sako žymus paleontologas R. Likis: "Mes bandome pasiųsti pranešimą viso pasaulio kolekcionieriams, kad dramblio kaulo raižiniai ir kiti dirbiniai yra bjaurus daiktas. Mes turime įtikinti pirkėją nepirkti tokių papuošalų ar ornamentų. Vienintelė vieta, kur

mes geidžiame matyti dramblio kaulą — tai ant stovinčio dramblio".

Medalis "Už drąsą"

Kai Indijos valdžia apdovanojo medaliu "Už drąsą" Deli zoologijos sodo direktorių Kamalį Naidū, šis nustebo ir pareiškė, jog nieko ypatinga nenuveikęs. Paprasčiausiai Kamalis šoko gelbėti du naujagimius liūtukus nuo besiruošiančios kirsti karališkosios kobros ir prisiėmė jos smūgį. Nors tuojau pat susileido priešnuodžių, vis dėlto prarado sąmonę ir gana ilgai išgulėjo lovoje.

Įkvėpime vitamino C

Švedijos mediko O. Brendeno nuomone, vitaminas C, plačiai žinomas kaip vaistas nuo persišaldymo, bus dar naudingesnis, jeigu jo įkvėpsime.

Šis gydytojas pastebėjo, kad švedai medikirčiai, dirbdami miškų aikštelėse, nesuserga kvėpavimo takų ligomis. apsaugoti jiems padeda mažuose nameliuose įrengtos krosnelės. O tiksliau — iš deginamų spygliuočių malkų gausiai išsiskiriantis vitaminas C. Bandymai su savanoriais tai patvirtino: įkvėpiant nedidelius askorbininės rūgšties kiekius, galima numalšinti kylančią persišaldymo ligą.

Kvepiantys dažai

Viena Malaizijos kompanija, pirmoji Azijoje ir antroji pasaulyje, pradėjo gaminti kvapnius dažus namams dažyti. Kaip pranešama laikraštyje "Business Times", pirmąkart jie imti gaminti Kanadoje. Anksčiau gyventojai dažydavo namus užsidėję dujokaukes, nes nuo aštrių kvapų imdavo dusti, juos ištikdavo kiti nemalonaumai. Dabar, dirbant šį sunkų darbą, galima mėgautis obuolių, orchidėjų, rožių, levandos ir kitais kvapais.

Jauniausias trejetukas

Marijampoliečių Violetos ir Romo Stanyų šeimoje — keturi berniukai. Vyriausiajam Tomukui — treji, o trynukai Kęstutis, Vytautas ir Gediminas pernai spalio mėnesį atšventė tik pirmąjį gimtadienį. Šis trejetukas kol kas pats jauniausias Lietuvoje.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Keli bažnytinės kalbos klausimai

Bažnytinėje kalboje jau mes nusikratėme daugelio nelietuviškų, ypač lenkiškų, žodžių bei terminų, bet reikėtų dar labiau ją švarinti ir lietuvininti. Jau susipratome, kad iki šiol netaisyklingai kalbėdavome maldą „Sveika, Marija“, sakydami: „Melsk už mus nusidėjėlius dabar ir mūsų mirties *valandoje*“. Šis vietininkas *valandoje*, be abejo, yra atėjęs iš svetimų kalbų. Juk jeigu mes tariamės šį vakarą su kuo nors pasimatyti, tai nesakome „Susitiksimė septintoje *valandoje*“, bet „septintą *valandą*“, vadinasi, vartojame laiko galininką. Jį turime vartoti ir minėtoje maldoje.

Taip pat jau supratome, kad iki šiol nemokėjome linksniuoti paties pagrindinio bažnytinio žodžio *Dievas*. Norėdami pavartoti vietininko linksnį, sakydavome *Dievuje*. Tai aiški klaida. Šis žodis yra pirmosios linksniuotės, kaip *laukas*, *daržas* ir kt. Šie žodžiai vietininke turi galūnę *-e*: *lauke*, *darže*. Tik ketvirtosios linksniuotės žodžiai, kurie vardininke baigiasi galūne *-us*, vietininke turi galūnę *-uje*: *danguje*, *turguje*. Tad reikia sakyti ne *Dievuje*, bet *Dieve*.

Daug kam yra neaiškus didžiųjų raidžių rašymas bažnytinėje kalboje. Pirmiau Lietuvoje religija buvo prispausta, persekiojama, nieki-

nama. Buvo įsakyta ne tik žodį *dievas* rašyti mažąja raide, bet net ir krikščioniškų švenčių vardus: *kalėdos*, *velykos*, *sekminės*... Tik kalbininkams pradėjus protestuoti, buvo nusileista ir švenčių vardus leista rašyti didžiąja raide. Dabar, atgavus šioje srityje laisvę, nueita į kitą kraštutinumą ir pradėta daugelį bendrinių daiktavardžių rašyti didžiąja raide, pvz.: *Katedra*, *Arkikatedra*, *Bazilika*, *Kardinolas* ir t.t. Didžiąja raide rašomos ir *Mišios*, prieš tai dar pridėdant šv. (*šventos*). Kiek teko girdėti, bent dauguma (jeigu ne visi) kalbininkų Lietuvoje mano, kad *mišias* reikėtų rašyti mažąja raide. Tokios nuomonės buvo ir visi į išeiviją pasitraukę mūsų kalbininkai: Salys, Skardžius, Dambriūnas, Barzdukas. Niekas neabejoja, kad, pavyzdžiui, Antanas Salys buvo nuoširdus, sąmoningas katalikas, bet jis net keliose savo raštų vietose teigia, kad *mišios* rašytinos mažąja raide. Štai savo Raštų I tome (Roma, 1979) jis sako, kad mažąja raide rašomi pamaldų pavadinimai: *mišios*, *mišparai*, *valandos* (78 psl.). Tą pat jis pakartoja ir 92 bei 113 psl. Jeigu dabar Lietuvos kalbininkai tyli, tai turbūt tik dėl to, kad šiuo metu kelti tą klausimą būtų nepopuliaru... Mes „Laiškuose lietuviams“ iki šiol *mišias* rašydavome mažąja raide, bet dabar nutarėme prisiderinti prie Lietuvoje esamos vartosenos.

Kalbininkė Antanė Kučinskaitė, kurios gerą straipsnį iš š.m. „Katalikų pasaulio“ Nr. 10 šiame skyriuje persispausdiname, visur rašo šv. *Mišios*. Maždaug viduryje šio straipsnio ji labai gražiai ir teisingai primena: „Juk šv. Mišių auka — tai paties Išganytojo Jėzaus Kristaus kryžiaus aukos sudabartinimas“. Tad kodėl *kryžiaus auka* rašoma mažąja raide, o kai ta pati kryžiaus auka *sudabartinama*, jau rašoma didžiąja — šv. *Mišios*? Būtų malonu, jei gerbiamoji kalbininkė kur nors paaiškintų, koku pagrindu tai daroma.

O štai dabar perspausdiname jos minėtą straipsnį, pavadintą „Taisyklinga kalba aiškinkime tikėjimo dalykus“:

■ Lietuvos premjerė Kazimiera Prunskienė, duotame „Lietuvių dienų“ bendradarbiui S. Šalteniui pasikalbėjime pareiškė: „Teisę būti laisvi mes turime. Jinai duota mums Dievo“.

Taisyklinga kalba aiškinkime tikėjimo dalykus

Antanė Kučinskaitė

Katekizmas nuo seno skelbia svarbiausią tikėjimo tiesą: Yra vienas Dievas *trijuose Asmenyse*. Pripratome prie tokio vietininko ir nebejauciame, kad jis nepritampa prie lietuvių kalbos sintaksės polinkių. Teologai galėtų apsvarstyti, ar čia netiktų įnagininkas: Yra vienas Dievas trimis Asmenimis. Tačiau geriausia vartoti sudurtinį būdvardį — *Triasmenis* Dievas (plg.: tritomis žodynas, dvidalė apysaka, plačiašakis medis...).

Buvom pratę duoti vaikams klausimą: Kam gyvename *ant žemės*? Prielinksnio *ant* jau senokai turėjome atsisakyti. Juk išmokome naujoviškai "Tėve mūsų" maldoje sakyti: Teesie Tavo valia kaip danguje, taip ir *žemėje*. Tad ir katekizmo klausimui to prielinksnio *ant* nereikia: Kam gyvename *žemėje*?

Taisytinas ir šio klausimo atsakymas: Kad *pildydami* Dievo valią nueitume į dangų. Lietuvių kalbai netinkama reikšmė pavartotą *pildyti* turime pakeisti veiksmažodžiu *vykdyti*. Taigi Dievo valią *vykdome*, ne *pildome*!

Mes neįstengtume gyventi pagal Dievo valią — laikytis visų Dievo ir Bažnyčios įsakymų, išvengti nuodėmių, jei mūsų nestiprintų *antgamtinė* pagalba, kurią vadiname Dievo malone. Senesniuose katekizmuose rašoma: *viršgamtinė* Dievo pagalba. Priešdėlis *virš* — lietuvių kalbai čia netinka!

Ne visai gerai katekizmuose nusakoma vaikams Angelų Sargų paskirtis. Angelai, kurie *sergsti* žmones, vadinasi Angelai Sargai. Tartinė esamojo laiko forma *sergsti* keistina į bendrinės kalbos norminę lytį *sergi*. Be to, Angelo Sargo uždavinys ne tik sergėti jam paskirtą žmogų nuo pavojų, bet ir padėti jam melstis, stengtis būti geram. Juk ir maldelėje prašome, kad Angelas Sargas mus nuvestų į dangų. Todėl reiktų Angelų Sargų paskirtį vaikams nusakyti plačiau: Angelai, kurie *globoja* žmones ir *sergi juos nuo pavojų*, vadinasi Angelai Sargai.

Šiek tiek reikia patikslinti Dievo teismų terminus. Pirmasis teismas, tuojau po mirties, katekizmuose paprastai neturi specialaus pavadinimo, o antrasis — pasaulio pabaigoje būsimas teismas — vadinamas *paskutiniu*oju. Šis terminas netikslus: jeigu iš viso tėra du teismai, tai netinka antrąjį vadinti *paskutiniu*. Katalikų šeimoms skirtajame katekizme "Mūsų tikėjimo šviesa" (V.-K. 1980) parinkti labai taiklūs terminai: pirmasis vadinamas *asmeniniu* teismu, antrasis — pasaulio pabaigos — teismas vadinamas *visuotiniu* teismu.

Norime taip pat priminti, kad šv. Mišias galima tik *užprašyti*, o ne *užpirkti*, kaip dažnai girdime sakant! Šv. Mišios — ne prekė, kad galėtume jas *pirkti*, *užpirkti*! Juk šv. Mišių auka — tai paties Išganytojo Jėzaus Kristaus kryžiaus aukos sudabartinimas. Tai malonių versmė — anaipol nepalyginama su jokiais žemiškomis vertybėmis. Ta proga duodama kokia sumelė nėra kaina ar užmokestis, o auka kunigui pragyventi.

Iš katekizmo esame išmokę, kad sekmadieniais ir šventadieniais turime pareigą *išklausti* šv. Mišias. Taip mokome ir vaikus. Šis veiksmažodis nenusako mūsų pareigos. *Išklausti* galima paskaitą, pranešimą — vadinasi, pasyviai laikantis suvokti ausimis. Apie šv. Mišias taip pasakyti per maža. Mūsų pareiga įsijausti į šv. Mišių auką ir kartu su kunigu jas aukoti. Taigi mes turime *dalyvauti* šv. Mišiose. Mažiems vaikams, žinoma, tai sunku išaiškinti, bet dabar, kai leidžiama mokyklose dėstyti tikybą, vyresnėse klasėse reikia nepagailėti laiko, kad išryškėtų šv. Mišių aukos prasmė, jų vertė, kad jaunuoliai tikrai išmoktų ir turėtų norą jose *dalyvauti* atsakinėjimu, giedojimu, įsijautimu.

Svarbu išryškinti dvi pagrindines šv. Mišių dalis: *Žodžio liturgiją* ir *Aukos liturgiją*. Teko matyti katekizmeliuose vartojamą čia terminą *liturgika*: *Žodžio liturgika*, *Aukos liturgika*. Toks terminas su formantu *-ika* šiam tikslui netinka. *Liturgika* yra *liturgijos* mokslas! O šv. Mišios juk yra pati *liturgija*.

Per Žodžio liturgiją šv. Mišių dalyviai pirmiausia apvalo sielą, sužadindami gailestį dėl

Dauguma Lietuvos parlamentarų nutaria paskelbti karą Sovietų Sąjungai. Kiti labai nu-stemba:

— Ką? Juk aišku, kad pralaimėsime!

Karo šalininkai jiems šaltai aiškina:

— Žiūrėkit, Švedija kariavo su Rusija. Nelaimėjo, bet kaip dabar gerai gyvena. Napo-leonas pralaimėjo karą su Rusija, bet dabar Prancūzija daug geriau gyvena negu Rusija. Vokietija buvo sutriuškinta, o dabar puikiai gyvena.

Nutariama balsuoti už karo paskelbimą. Visi pakelia rankas, tik Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Landsbergis susilaiko. Kiti nustebę jį klausia:

— Pirmininke, dėl ko nebalsuojate?

Landsbergis susimąstęs flegmatiškai atsako:

— O kas bus, jeigu laimėsime?

nuodėmių, tada garbina Dievą, klauso Dievo žodžių — pranašų ir apaštalų raštų bei pačių Evangelijų skaitymo, išpažista tikėjimą, Visuotinės maldos žodžiais prašo ne tik sau, bet ir visiems žmonėms malonių.

Seniau pranašų ar apaštalų raštų skaitymas buvo vadinamas *lekcija*. Dabar šį lotyniškos kilmės žodį pakeitėme lietuvišku veiksmažodiniu daiktavardžiu *skaitymas*. O skaitomąjį tekstą vadiname *skaitiniu*. Sekmadieniais, šventadieniais ar šiaip kitomis iškilingomis progomis, kai daugiau žmonių, skaitomi du skaitiniai. Po pirmojo skaitinio dar skaitoma ar giedama kuri nors psalmė. Po kiekvieno psalmės posmo šv. Mišių dalyviai atsakinėja *priegiesmiu*.

Aukos liturgijos yra 3 dalys: *atnašavimas*,

Lietuvoje įėjusi į krautuvę moteriškė sako:

— Prašau man duoti tris gabaliukus sviesto. Noriu kepti napoleoną.

Pardavėja atsako:

— Sviesto neturime. Imkite tris gabaliukus margarino — galėsite kepti brežnevą.

Lietuvoje žmogus semia kibiru vandenį iš kūdros ir pila žemėn. Praeivis klausia:

— Ką gi tu čia, žmogau, darai?

— Noriu išsemti vandenį iš balos!

— Ką? Ar iš proto išsikraustei?

— Išsikraustytum ir tu, jeigu paskandintum muilą.

— Po penkerių vedybinio gyvenimo metų žmona pasakė, kad aš jai brangiausias iš visų!

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Vadinas, jau turi su kuo palyginti.

Moteriškė giria kitą moteriškę, ką tik išėjusią iš kirpyklos:

— Kaip tu šiandien puikiai atro dai... Ir plaukus taip gražiai susidėjusi.

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Ne susidėjusi, bet užsidėjusi.

perkeitimas ir *susivienijimas*. Seniau buvo var-tojami kitokie terminai: *aukojimas*, *pakylėjimas*, *komunija*. *Auko jimas* — per plati sąvoka: visos šv. Mišios yra aukojimas. O *pakylėjimas* išryškina ne patį svarbiausią šv. Mišių momentą. Kai duona ir vynas pasikeičia į nežemišką substan-ciją, — tai ir yra *perkeitimas*, o *pakylėjimas* — tai tik parodymas žmonėms to, ko iš tikrųjų mes savo žemiškomis akimis nesugebame pa-matyti. *Susivienijimas* ir *komunija* — abu ly-giaaverčiai terminai: pirmasis lietuviškas, antrasis tarptautinis.

■ Į Vytauto Didžiojo universiteto Teolo-gijos-filosofijos fakultetą šiemet priimta 30 studentų ir 30 laisvų klausytojų.

■ TRUMPAI ■ IŠ ■ VISUR ■

■ Jonas Paulius II, išvykdamas lankyti Meksikos, paskelbė, kad bus šaukiamas visų Europos vyskupų sinodas apsvarstyti socialinio gyvenimo ir religijos padėtį, žlungant komunizmui.

■ Panevėžyje birželio 10 d. atidaryta Švč. Trejybės bažnyčia. Okupantai ją buvo pavertę sandėliu. Bažnyčia miesto centre, atnaujinta kun. R. Pukenio pastangomis, talkinant parapapijėčiams. Požemiuose įrengta dvi šarvojimo salės ir patalpa jaunimo veiklai.

■ JAV pranciškonai, dėdami skelbimus į laikraščius, per 5 metus atkviėtė atgal į Bažnyčią apie 2.000 atsimetusių tikinčiųjų.

■ Liberijos sostinėje Monrovijoje seserys misijonierės ir ten buvę misijonieriai, iš viso 9 žmonės, vedusieji ligoninę, priartėjus kautynėms, buvo priversti apleisti ligoninę ir grįžti į Ispaniją. Kiek galėdami, pirmą išgelbėjo ligonis.

■ JAV-se nuo 1966 iki 1984 m. kunigų skaičius sumažėjo 20%. Tokius duomenis paskelbė "Our Sunday Visitor" Nr. 16. Remdamasis duomenimis, gautais apklausinėjus 2.000 moksleivių, iš kurių galėtų būti kandidatų į kunigus, tas katalikų laikraštis paskelbė spėjimą, kad 2005 m. kunigų gali būti 40% mažiau.

■ Kaliningrade (Karaliaučiuje) pirmą kartą pokario metais buvo laikomos lietuviškos Mišios, minint 400 m. sukaktį nuo lietuviško Biblijos vertimo. Mišias aukojo Kauno kunigų seminarijos prefektas kun. Alfonsas Bulota. Tai suorganizavo Mažosios Lietuvos dvasinio atgimimo komitetas. Iškilmės vyko prie Priegliaus upės. Joms baigiantis, suskambėjo lietuviškos giesmės ir dainos. Jas atliko Vilniaus konservatorijos Klaipėdos fakultetų "Vorusnės" etnografinis ansamblis. Iškilmėse dalyvavo ir iš Lietuvos atvykęs būrelis žmonių. Pamaldas norėta turėti prie karo metais sugriautos katedros, tačiau tenai maldininkai negalėjo patekti, nes užrašai skelbė, kad ta vieta yra užminuota.

■ Iš Liepojos, Latvijos, dvi merginos ir trys

vaikiniai, eidami pėsčiomis, būdami Latvijos nepriklausomybės jaunimo lygos atstovai, atnešė į Šiaulius kryžių. Jis buvo pašventintas Šv. Petro Šiaulių bažnyčioje ir pastatytas Kryžių kalne. Latvių jaunuoliai tą kryžių nešė devynias paras.

■ Į Klaipėdą nuvykęs kard. J. Bernardinas su Čikagos lietuvių klebonų palyda išbuvo 24 valandas. Svečius vaišingai priėmė Marijos Taikos Karalienės klebonas kun. Bronius Burneikis, dalyvaujant Telšių vysk. Ant. Vaičiui ir Telšių kancleriui kun. Juozui Gedgaudui. Sekmadienį, rugs. 2 d., kardinolas lotynų kalba aukojo šv. Mišias. Pamoksle perdavė Čikagos lietuvių sveikinimus, pasidžiaugė, kad jų bažnyčia vėl sugrąžinta. Pabrėžė, kad atvykimu norėjo parodyti JAV katalikų solidarumą su Lietuvos katalikais. Susirinkusieji netilpo bažnyčioje. Daugelis klausėsi per garsintuvą šventoriuje. Okupantų nugriautas bažnyčios bokštas atstatomas, ir bažnyčia remontuojama. Kard. Barnardinas buvo pirmas kardinolas, atsilankęs Klaipėdoje, dar nė kard. V. Sladkevičius ten nėra buvęs.

■ Brazilijos ir Bolivijos džiunglėse jau tris dešimtmečius misijose dirba kun. dr. Aleksandras Bendoraitis, teologijos ir medicinos mokslus išėjęs Sorbonos universitete, Paryžiuje. Jo teikiama pagalba indėnų motinoms ir vaikams susidomėjo Lietuvos Raudonasis Kryžius ir liepos 17 d. pasiuntė penkiolikos talkininkų grupę. Ją sudarė gydytojai, Kauno medicinos akademijos studentai, taipgi inžinieriai. Gydytojai teikė medicinos pagalbą indėnams, inžinieriai dirbo statybose. Jų kelionę parėmė Lietuvos Raudonasis Kryžius, kai kurios Vilniaus, Kauno ir Panevėžio įmonės. Kun. Bendoraitis trumpų bangų radiju palaiko ryšį su tokiais pat radijo mėgėjais Lietuvoje.

■ Naująjį Testamentą į garsines juostas įkalbėjo prel. Vytautas Balčiūnas. Įkalbėjimas bus masiškai padaugintas ir siunčiamas į Lietuvą bei norintiems tai įsigyti kitose vietose.

■ Didžiausią pasaulyje baziliką Yamoussoukro mieste, Ivory Coast, yra pastatęs to krašto prezidentas Feliksas Houphuet-Boigny, tą kraštą valdęs vienos partijos pagalba nuo pat 1960 m., kai ta šalis gavo nepriklausomybę. Ši bazilika du kartus didesnė už Šv. Petro baziliką

Vatikane. Ji turi 30 akrų marmuro ir keturis kartus daugiau vitražų negu Chartres prancūzų katedra. Turi šaldymo sistemą ir gali sutalpinti 300.000 žmonių. Jos pastatymas truko 3 metus. Bazilikos pastatymas kainavęs netoli 300 mil. dolerių. Prezidentas sako, kad ta bazilika bus Afrikos 100 milijonų katalikų piligrimų centras. Prezidentas jau turi 85 m. amžiaus. Kai kas jį kaltina, kad statybą atlikęs, nepaisydamas krašto finansinių sunkumų. Šią baziliką popiežius Jonas Paulius II pašventino rugsėjo mėnesį savo kelionėje po Afrikos kraštus.

■ Ukrainos Katalikų Bažnyčia rugsėjo 8 d. suorganizavo Lvove jaunimo suvažiavimą su šūkiu "Jaunimas už Kristų". Dalyvių suplaukė, kaip skelbia "Ukrainian Weekly", apie 40.000 iš visos šalies. Tai buvo pirmas toks jaunimo suvažiavimas po 1933 metų. Sovietų okupacijoje Katalikų Bažnyčia 1946 m. buvo uždaryta ir verčiama jungtis su stačiatikiais. Sekančią dieną, rugsėjo 9, buvo tęsiamas suvažiavimas — Krikščioniškos kultūros savaitė. Tą skemadienį buvo procesija į Šv. Jurgio katedrą, į Persimainymo ir į Šv. Onufrijaus bažnyčias, pagaliau pasiekiant stadioną, kur vyko pamaldos, evangelizacijos programa ir krikšto įžadų pakartojimas.

■ Kryžių per Estiją, Latviją ir Lietuvą nešdamas, Paryžiaus misijonierius F. Dognonas yra pareiškęs, kad jis nori atkreipti dėmesį į Pabaltijo žmonių kančios kelią ir jų siekimą atgauti nepriklausomybę. Jo kelias — kasdien po 30-40 kilometrų. Jis buvo lydimas kiekvienos tautos, kurios žeme ėjo, dviejų studentų. Vilnių jis buvo pasiekęs rugsėjo pradžioje.

■ Lietuvos kino susivienijimas savo kinuose pasiūlė žiūrovams filmą "Jėzus". Šis filmas jau buvo rodomas 160 šalių. Jį susuko "Inspirational Films"; jis vaizdžiai perteikia Šv. Rašte paskelbtus įvykius.

■ Filmų aktorė Irena Dunne, didelė katalikų įstaigų rėmėja, mirė rugs. 4 d. Los Angeles mieste, sulaukusi 88 m. amžiaus. Notre Dame universitetas, įvertindamas jos kilnius darbus, 1949 m. suteikė jai "Laetare" žymenį. Ji buvo laimėjusi 5 oskarus.

■ Iš Lietuvos atvykęs į Čikagą pas marijonus kun. Kastytis Ramanauskas, čia talkinęs keletą

mėnesių, išvyko į Vašingtoną, kur gilins studijas Katalikų universitete ir dirbs lietuvių sielovadoje. Jis yra marijonas.

■ Tarptautinė kovos su alkoholizmu ir narkotikais taryba Čikagoje specialiai pagerbė prel. Igną McDermot, kuris renka iš gatvių alkoholikus, parūpina jiems nakvynę, stengiasi juos pataisyti, gydyti, tai darydamas jau penktas dešimtmetis. Išventintas kunigu, jis pirma dirbo mokykloje, skirtoje problemoms turintiems vaikams. Pastebėjo, kad dėl jų nelaimės daugely atvejų kaltas jų tėvų girtavimas. Tada jis perėjo dirbti į Katalikų labdarą ir gelbėti tėvus. Vadindamas jį šventuoju, dienraštis "Sun-Times" parašė apie jį ilgą straipsnį.

■ Aleksandras Solženicinas, Nobelio laureatas, paskelbė raštą apie Rusijos likimą. Jo mintis kartojo pasaulio spauda ir buvo milijoniniais tiražais išleista Sovietų Sąjungoje. Tame pasisakyme Solženicinas pareiškė palankumą Baltijos valstybių atsiskyrimui. Priminęs Rusijos karo nuostolius ir vėlesnį despotizmą, Solženicinas pareiškė: "Mes turime prašyti Dievą, kad leistų atsigauti".

■ Apie savo lankymąsi Lietuvoje kard. J. Bernardinas parašė ilgą straipsnį arkivyskupijos laikrašty "The New World", pavadintą "Liūdesio ir džiaugsmo ašaros Lietuvoje". Išgyrė lietuvių gilų tikėjimą ir ryžtą. Jautriai pasakojo apie aplankymą okupantų nužudyto vysk. V. Borisevičiaus sesers Marijos Borisevičiūtės, 95 m. Kalba apie Lietuvos vyskupų pergyvenimus, pasakoja, kaip jautrius išpūdžius jam paliko lankymasis Kauno ir Vilniaus katedrose bei Klaipėdos bažnyčioje. Baigia straipsnį pabrėžimu lietuvių kentėjimų per 50 m. ir pareiškia nusistatymą Lietuvai padėti pagal išgales.

■ Vilniuje, Kaune ir Marijampolėje lapkričio 3-10 d. — antroji religijos filosofijos savaitė, rengiama Šalkauskio fondo, "Katalikų pasaulio" žurnalo ir Pasaulio lietuvių kultūros centro. Paskaitos — teologijos, religijos filosofijos, etninės kultūros, religinės muzikos, meno ir filosofijos istorijos. Norima padėti Lietuvai jungtis į Vakarų kultūrinį pasaulį.

■ Kremliaus bažnyčioje pirmą kartą po 70 metų rugsėjo 23 d. buvo pamaldos, kurias atliko patriarchas Aleksiejus II. Pro Kremliaus vartus

buvo įleista apie 1000 žmonių. Atsirado tokių, kurie nešė Mikalojaus II portretą.

■ Sibire, Novosibirsko srityje, jau ketvirti metai pastoracinį darbą dirba pranciškonas kun. Saulius Bytautas. Praeitą vasarą jis buvo atvykęs į "Tautų draugystės susitikimą" Romoje ir papasakojo, kaip pradžioje žmonės jį sutiko su nepasitikėjimu, baimindamiesi, kad jis gali būti bendradarbiautojas su Sovietų pareigūnais, tačiau dabar, religijai davus daugiau laisvės, jų tas įtarimas pranyko ir darbas vyksta sklandžiai.

■ Vatikanas išleido naujus nuostatus aukšto-sioms katalikų mokykloms, kurių pasaulyje yra 935, jų tarpe 235 JAV-se. Be kitų dalykų, reikalauja, kad didžioji pusė jų dėstytojų būtų katalikai.

■ Irakas nužudė karmelitų kunigą už tai, kad jis okupuotame Kuvaite padėjo pabėgti kai kuriems užsieniečiams. Apie tai paskelbė Jordano laikraštis rugsėjo 28 d., paduodamas ir to kankinio vardą — kun. Angelo Medelo, filipinietis.

■ JAV-se motinomis tapusioms nepilname-tėms šelpti 1989 m. valdžia išleido daugiau kaip 21,5 bil. dolerių.

■ Aštuoni Lietuvos ateitininkai, pakviesti Fellowship of the Reconciliation, lankė įvairias lietuvių kolonijas JAV-se. Ateitininkų namuose viešėjo penkias dienas, o rugpjūčio 31 – rugs. 3 d. dalyvavo ateitininkų studijų savaitgalį Dainavoje.

■ Ateities studijų savaitgalis spalio 12-14 d. praėjo su gražiu pasisekimu. Programoje buvo rašytojai bei paskaitininkai: Julius Keleras, Edita Nazaraitė, Aušra Liulevičienė, adv. Paulius Žumbakis, Lietuvos atstovas Stasys Lozoraitis, Vytautas Vygantas, Audra Kubiliūtė, Aidas Palubinskas, Edvardas Tuskenis, svarstant išeivijos ir Lietuvos problemas. "Ateities" žurnalo vakare buvo įteiktos premijos konkurso laimėtojams už eilėraščius, nuotraukas, reportažus, rašinius. Konkurse dalyvavo ateitininkai net iš Kanados, Lietuvos, Vokietijos.

■ Sovietų Aukščiausioji Taryba Maskvoje rugsėjo 26 d. priėmė įstatymą baigti bolševikų ateistinio auklėjimo politiką ir valstybės kon-

trolę, taigi visoms religinėms institucijoms leisti organizuoti religinę veiklą. Įstatymas priimtas 341 balsu prieš vieną. Po to tęsė debatus, ar leisti religinį auklėjimą valdinėse mokyklose ir kariuomenėje.

■ Anglijoje, Amplefortho benediktinų vie-nuolyne, įvyko rugpjūčio pabaigoje trijų dienų pasitarimas teologų ir intelektualų, suvažiavusių iš Rytų ir Vidurio Europos. Svarstyta apie nau-jus Bažnyčios uždavinius. Iš Lietuvos dalyvavo kun. V. Aliulis.

■ Kauno senamiestyje grąžintoje Švč. Sakra-mento bažnyčioje, kuri ilgus metus buvo nau-dojama kino teatrui, įvyko buvusios politinės kalinės dailės darbų paroda. Dabar ta patalpa numatyta panaudoti katalikų jaunimo centrui, kurį globos "Caritas" organizacija.

■ Vysk. P. Baltakis, būdamas su kard. J. Ber-nardino sudaryta delegacija Maksvoje, aplankė ten veikiančią katalikų Šv. Liudviko bažnyčią, kur sielovada vadovauja kun. Pr. Račiūnas. Anksčiau tą bažnyčią aptarnavęs kun. Mažeika jau yra sulaukęs 85 m., yra susirgęs, bet te-begyvena Maskvoje. Su kardinolu vykusieji lie-tuviai taipgi aplankė Religinių reikalų komitetą, kur tikybos klausimais turėjo pasikalbėjimą su to komiteto vicepirmininku, kuris pareiškė, kad į Bažnyčią dabar žiūrima kaip į pozityvią jėgą.

■ Ukrainoje apie 350 stačiatikių kunigų perėjo į katalikus.

■ Lietuvos kardinolas ir vyskupai paskelbė ganytojišką laišką, skatindami dar plačiau susidomėti religine periodine ir kitokia spauda. Kunigai ir pasauliečiai skatinami platinti katalikišką spaudą.

■ Lietuvių krikščionių demokratų išeivijoje pirmininkas dr. Česlovas Masaitis išvyko į Lietuvą, kur Kauno politechnikos institute visą semestrą dėstys pritaikomąją matematiką.

■ Kardinolas J. Bernardinas visiems Lietuvos vyskupsams nuvežė dovanų po naujovišką arnotą ir įteikė kitokią paramą.

■ Kard. V. Sladkevičius spalio pradžioje nu-vykęs į Romą, ten besirūpindamas Lietuvos reikalais, ryžosi pabūti tris savaites.

Juoz. Pr.

1990 METŲ „LAIŠKAI LIETUVIAMS” TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNAI

„LAIŠKŲ LIETUVIAMS” SUKAKTUVINIAI METAI — Juozas Vaišnys, S.J.	1
DIEVO APVAIZDA — Ses. Ona Mikailaitė	4
LITURGINIŲ REFORMŲ PRASMĖ — V. Bagdanavičius, M.I.C.	10
KRIKŠČIONIS GYVENIMO KELIJE — V. Kasniūnas	16
„MAN REIKIA APSILANKYTI TAVO NAMUOSE” — Chiara Lubich	18
TRYŠ KANKINIAI BŪDAVONĖS MIŠKE — Red.	19
PARSIDAVĖLIAI IR HEROJAI — A. Šeškevičius, S.J.	22
TOLERACIJA KITAIP MANANČIAM — Leonardas Juozapavičius.....	24
SUSIRAŠINĖJIMAS, TRUNKĄS KETURIASDEŠIMT METŲ — Danutė Bindokienė	37
ANTRASIS KRISTAUS ATĖJIMAS — Ses. Ona Mikailaitė.....	42
KANKINĖS VASARIO ŠEŠIOLIKTOSIOS ŠVENTĖS ŽODIS — V. Kasniūnas	48
KĄ KRIKŠČIONIŲ IR ŽYDŲ BIBLIJOS SAKO APIE DIEVĄ — Aldona Zailskaitė	50
NEMURMĖKIME — Chiara Lubich	52
DIEVAS AR STABAI — Kun. Jonas	53
KUR DINGO VELNIAI? — Nina Gailiūnienė.....	61
AUKSAS IR PELENUOSE ŽIBA — Red.	73
DVASINIS ATGIMIMAS IR DIEVO DVASIA — kun. V. Rudzinskas	75
PAL. JURGIO MATULAIČIO POŽIŪRIU — Marija Stankus-Saulaitė	80
VIENYBĖS PAGRINDAS — MEILĖ — Chiara Lubich.....	83
O KĄ MES PADAROME ARTIMUI? — Kostas Paulius.....	85
KAIP VERTINTI KRITIŠKUS ISTORIKŲ IR EGZEGETŲ TVIRTINIMUS — P. Daugintis, S.J.	87
KĄ DARYTI SU RASTU DAIKTU? — Antanas Girnius	90
ATOSTOGOS AMERIKOS PIETUOSE — Bernadeta Miliauskaitė-Harris.....	92
KAS TAS „AŠ”? — Kun. Jonas	95
BAŽNYČIA MODERNIAME PASAULYJE — V. Bagdanavičius, M.I.C.	119, 147
AŠ BUVAU, KADA JIS PRISIKĖLĖ — kun. V. Rudzinskas	116
MARIJOS VAIDMUO ŠIŲ LAIKŲ KRIKŠČ. ATSINAUJINIME — Kęstutis Trimakas.....	117, 151
TIKRAS DIEVO GARBINIMAS — Chiara Lubich	123
KAS MUMS YRA JĖZUS — P. Daugintis, S.J.	124
KELIONĖ PO EGZOTIŠKAS SALAS — Konstancija Valiushkienė.....	128
TREMTINIŲ KAULAI Į TĖVYNĘ — Red.	144
GEGUŽINĖS NUOTAIKOS — Red.	145
KRYŽIAUS PRASMĖ — Chiara Lubich	156
MAMAI — Bernadeta Miliauskaitė-Harris.....	157
STEBUKLŲ STEBUKLAS — Kostas Paulius.....	160
BLOGIO PROBLEMA — Petras Kreeft.....	162
MISIJONIERIUS TARP INDĖNŲ — Antanas Saulaitis, S.J.	165
MOT. MARIJOS KAUPAITĖS TOBULYBĖS KELIAS — V. Bagdanavičius, M.I.C.....	183, 221, 256

TIKĖJIMO IR LIETUVYBĖS ĮTAKA... — Vytautas Skuodis	189
KO SIEKTI, KUR PASUKTI? — P. Daugintis, S.J.	192
SVEIKINIMAI	197, 204, 205, 212
BESĄLYGINĖ DIEVO MEILĖ — Nina Gailiūnienė	198
VATIKANO RADIJO ŽINIA — K. J. Ambrasas, S.J.	200
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ — Red.	216
KURI MŪSŲ KARTA YRA PRARASTA — Danutė Bindokienė	217
DVASIA STROPI, BET KŪNAS SILPNAS — Chiara Lubich	225
MYLIMAS KRISTAU! — Dalia Staniškienė	226
ŠV. TĖVAS JONAS PAULIUS IR LIETUVA — K.J. Ambrasas, S.J.	230
TAUTOS VĖŽYS — Kun. Jonas	233
KAD SKAMBUTIS NENUTILTŲ — Danutė Bindokienė	253
VATIKANAS — K.J. Ambrasas, S.J.	260
KELIAS Į GYVENIMĄ — Sigitas Tamkevičius	262
KO BIJOTI, KO NEBIJOTI — Chiara Lubich	263
MOTERS VIETA BAŽNYČIOJE IR VISUOMENĖJE — Konstancija Valiuškienė	264, 302
LAIMINGŲ LAIKŲ SULAUKĘ — Aleksandras Mauragis	270
AUKSINIS VYSKUPYSTĖS JUBILIEJUS — Red.	271
KAS YRA KRIKŠČIONIS — Jonas Lauriūnas, S.J.	272
T. JONO KUBILIAUS JUBILIEJAUS PROGA — V. Stačkus	275
VIEŠPATIE DIEVE, MŪSŲ VALDOVE... — Šesuo Gerarda	289
ŽMOGAUS PROVERŽIS Į GYVENIMO PASLAPTĮ — Kun. A. Rubšys	294, 327, 366
PRISIKELTI NAUJAM GYVENIMUI — Chiara Lubich	297
VARDAN TOS LIETUVOS — Algirdas Nakas	298
TUŠČIAS ILGESYS? — Jonas Lauriūnas, S.J.	307
KRIKŠČIONIS NAUDOTOJŲ VISUOMENĖJE — P. Daugintis, S.J.	308
KUO TIKĖJO JONAS BASANAVIČIUS — Silva Laurenčikaitė	330
KAS MUS ATSKIRS NUO KRISTAUS MEILĖS? — Chiara Lubich	333
PAŽAISLI — SIELOS PALAIMA — K. Buožytė-Brundzienė	334
ŠV. IGNACAS IR TIKINČIOJO DVASINIS GYVENIMAS — P. Daugintis, S.J.	337
TIKĖJIMO IR LIETUVYBĖS ĮTAKA MANO GYVENIME — Bernadeta Miliauskaitė-Harris	343
GAL NEPATAIKEI ATEITI — Kun. Jonas	361
JIS MUMIS RŪPINASI — Chiara Lubich	365
TĖVO HSIA KALĖDŲ MIŠIOS — J. Pasqualini	372
KAS YRA ATSIVERTIMAS IR KODĖL JO REIKIA — Thomas Weinandy, O.F.M. Cap.	376

JAUNIMAS

KUO DABARTINIS JAUNIMAS LABIAUSIAI DOMISI — Ramunė Kubiliūtė	1
TIKĖJIMO IR LIETUVYBĖS ĮTAKA MANO GYVENIME — Marius Gražulis	201
KAIP TAMSUS KAMBARYS PRAŠVITO — Aras Tijūnėlis	239
KOKIĄ ĮTAKĄ PADARĖ... — Vida Brazaitytė	241
TIKYBA IR LIETUVYBĖ MANO GYVENIME — Vita Narauskaitė	276
GLAUDESNIŲ RYŠIŲ REZULTATAI — Audra Kubiliūtė	313

MŪSŲ ŠEIMŲ PAGRINDINĖS PROBLEMOS — Edvyna Valkiūnaitė	343
SAVIŽUDYBĖ JAUNIMO TARPE — Romualdas Kriaučiūnas	346
MŪSŲ ŠEIMŲ PAGRINDINĖS PROBLEMOS — Vytas Ramanauskas	347
MOTERS ROLĖS PASIKEITIMAI BAŽNYČIOJE IR VISUOMENĖJE — Vaiva Vygantaitė	382

KNYGOS

NAUJA KNYGELĖ VAIKAMS — Alė Rūta	64
TRYS KNYGOS — Alė Rūta	97
PER "ATLAIDUS" Į ATLAIDUS — Alė Rūta	135
KELIOS NAUJOS KNYGOS — Alė Rūta	168
VISOKIŲ REIKIA — A.R.	204
KUN. K. TRIMAKO "IEŠKANČIOJO PĖDSAKAI" — Antanas Saulaitis, S.J.	242
N. TESTAMENTO SPALVINGAS PAVEIKSLAS — Vytautas Kasniūnas	243
SAULĖGRAŽŲ TVANAS — Audra Kubiliūtė	244
KNYGOS — Red.	281
MENAS PARODOSE IR KATALOGUOSE — A.R.	314
DVI KNYGOS IŠ LIETUVOS — A.R.	348
DVI POEZIJOS KNYGOS IR VIENA — PRISIMINIMŲ — A.R.	383

EILĖRAŠČIAI

AUTOPORTRETAI — Zenta Tenisonaitė	27
ŽEMĖ LIETUVOS — Sesuo Genė Rimkaitė	47
AUTOPORTRETAI — Zenta Tenisonaitė	79
PRISIKĖLIMO GIESMĖ — F.G. Klopstokas	109
GIESMĖ MOTINAI — Pranas Masilionis, S.J.	159
ŠVENTOJI UGNIS — Leonardas Andriekus, O.F.M.	181
VASARA — Teresė Pautieniūtė	232
TĖVO AKIMIS — Ona Mikailaitė	269
ŽODŽIO ŽYDĖJIMO METAS — Ona Mikailaitė	274
VĖLINĖS — Lacrima	325
ŽMOGUS PRIE ŽMOGAUS — Teofilija Žemaitytė	356
KALĖDŲ GĖLĖS — Alfonsas Tyruolis	364

TĖVYNĖJE	29, 65, 100, 140, 170, 206, 245, 278, 315, 350, 386
KALBA	32, 69, 104, 141, 174, 210, 249, 282, 319, 354, 388
ĮVAIRYBĖS	33, 105, 175, 211, 250, 283, 320, 387
ŠYPSULIAI	34, 71, 106, 142, 176, 251, 286, 321, 357, 390
ATGARSIAI	70, 140, 285
TRUMPAI IŠ VISUR — visuose numeriuose yra trumpų žinučių iš katalikiškojo pasaulio.	

“Laiškų lietuviams” konkursas

Konkursas baigiasi 1991 metų kovo mėn. 1 dieną, tad patariame ilgai nelaukti, bet jau dabar rašyti, kad būtų galima straipsnį laiku atsiųsti. Šiam konkursui galima rašyti laisvai pasirinkta tema iš šių keturių sričių: 1. Religija, 2. Tautybė, 3. Šeima, 4. Jaunimas.

Ir suaugusiems, ir jaunimui bus skiriamos penkios vienodo didumo premijos: I — 200 dol., II — 150 dol., III — 100 dol., IV — 75 dol., V — 50 dol. Jaunimas, siųsdamas savo rašinį, būtinai turi pažymėti, kad jis skiriamas jaunimo konkursui. Jei nebus pažymėta, rašinys bus dedamas į suaugusiųjų grupę, kuriems bus taikomi didesni reikalavimai negu jaunimui. Rašiniai turi būti tinkami spausdinti “Laiškuose lietuviams”.

Straipsnio apimtis suaugusiems turėtų būti maždaug 4-9 mašinėlė rašytų puslapių, o jaunimui — bent dviejų mašinėlė rašytų puslapių, bet pageidaujama ir ilgesnių. Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu ir įdedamas atskiras vokelis su tikrąja autoriaus pavarde, adresu bei telefonu.

Konkurso vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Laimėtojų premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” metinėje šventėje balandžio mėn. 14 dieną.

Administracijos pranešimas

Baigiantis metams, paprastai atnaujinama laikraščių ir žurnalų prenumerata. Tad labai prašome tai padaryti, nelaukiant specialaus raginimo. Jeigu kas nenorite toliau gauti “Laiškų lietuviams”, tai mums praneškite, nes, pasibaigus prenumeratai, mes siuntinėjimo tuoj nenutraukiame. Jeigu tuoj nutrauki, tai žmonės dažnai protestuoja, sakydami: “Nespėjau atsiųsti prenumeratos mokesčio, ir jūs tuoj nutraukėte siuntinėti. Turėkite kantrybės!” Taip, mes kantrybės turime, bet stenkitės jos per daug neišnaudoti.

Nuoširdi padėka “Laiškų lietuviams” rėmėjams

Po 15 dol. auokojo: P. Montvila, P. Augaitis, S. Paketuras.

11,50 dol. auokojo Z. Didžbalienė.

Po 10 dol. auokojo: J. Stankus, A. Šenbergienė, B. Balčiūnas, A. Paulius, A. Januška, V. Gudaitis, A. Nausėdas.

Po 5 dol. auokojo: V. Barmus, M. Kriščiukaitis, O. Jomantas, J. Petronis, P. Karosas, L. Baleišis, S. Einikis, R. Kreivėnienė, J. Lukoševičius, P. Skablauskas, A. Stankus, P. Gluoksnys, B.E. Liškauskas, kun. V. Skilandžiūnas, E. Vaitkūnas, S. Šimkienė.

3 dol. auokojo E. Radzevičiūtė.